

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Het probleem der tegenstelbaarheid van de afbetalingskoop, aangegaan onder een beding van eigendomsvoorbehoud, ten aanzien van derden ; mede in het licht van de wet van 9 juli 1957

Deze twistvraag, die ten huidige dage weer bijzonder actueel is geworden, maakte voornamelijk rond de jaren dertig reeds het voorwerp uit van velerlei betwistingen, die nadien, daar de rechtspraak en rechtsleer het eens waren geworden, werden bijgelegd. De nieuwe wet op de afbetalingshandel en zijn financiering brengt echter dit probleem weer te berde.

De plaats van het eigendomsvoorbehoud bij de koop op afbetaling en de stelling van het vraagstuk.

Indien wij de afbetalingskoop verstaan als een bijzondere wijze waarop de afbetalingshandel, d.w.z. kredietverlening aan de koper in het algemeen, kan geschieden, waarbij de te verkopen roerende goederen in een aantal termijnen (vaak 10, 20 of meer) worden betaald, met dien verstande, dat de koper reeds bij of vóór de voldoening van de eerste termijn de beschikking over het verkochte verkrijgt, dan is het beding van eigendomsvoorbehoud een der meest gebruikelijke clausules bij de afbetalingskoop, waarbij wordt bedongen dat de eigendom niet dadelijk bij levering maar pas na volledige afbetaling zal overgaan.

Daarnaast blijven andere bedingen steeds mogelijk, zoals : het opeisbaarheidsbeding, met vervroegde opeisbaarheid bij geval van achterstand van betaling; het vervalbeding, waarbij wordt bedongen, dat de reeds betaalde termijnen aan de verkoper blijven; het ontbindingsbeding; strafbedingen, enz. . .

Is een dergelijk eigendomsvoorbehoud echter tegenstelbaar aan derden-schuldeisers van de koper ? De beantwoording dezer vraag hangt af van de oplossing, die aan het volgende probleem wordt gegeven : indien bij een afbetalingskoop een dergelijk beding wordt gestipuleerd, is met deze clausule dan een koop onder voorwaarde of een gewone koop met tijdsbepaling aangegaan ? In het eerste geval zal het koopcontract zijn tegenstelbaarheid aan derden-schuldeisers van de koper kunnen staande houden, in het tweede geval meestal niet.

Geschiedkundig overzicht van de twistvraag.

In tegenstelling met haast alle naburige wetgevingen bleef de Code civil in Frankrijk en België schromelijk in gebreke. Vandaar heeft de huidige wet aan deze leemte verholpen. Zo had deze toestand noodzakelijk toch voor gevolg, dat men zich voor de oplossing van dit zeer nijpend vraagstuk volledig op de rechtspraak en doctrine moest verlaten.

Tot de jaren dertig veeleer onbesproken, daar algemeen werd aangenomen, dat het eigendomsvoorbehoud geen voorwaarde schiep, en dus niet tegenstelbaar was, werd de eensgezindheid plots verbroken door de Hoven van Beroep van Gent en Brussel (1). Voornamelijk op de thesis van P. G. Soenens (2), die wij vandaag nog ten volle kunnen bijtreden, alhoewel zijn invloed toendertijd slechts weinig duurzaam was, dient de aandacht gevestigd. Het eigendomsvoorbehoud zou hier wel degelijk een opschortende voorwaarde in het leven roepen. Slechts een paar jaar later kwam de reactie, en wel bij monde van P. G. Leclercq. Diens opmerkingen bij het arrest van het Hof van Cassatie van 9 februari 1933 (Pas. 103), van een uiterste grondigheid, waren van dusdanig beslissende invloed, dat de ganse Belgische rechtsleer (3) hem volgde. Ook de P. G. Cornil (4) kwam de positie nog verstevigen.

Indien de opvatting van het Hof van Cassatie van 31 mei 1956 (zie R.W. 2 juni 1957) slechts schijnbaar afwijkend mag genoemd van de klassiek geworden leer, daar hier het geval wordt behandeld van een reeds in rechte uitgesproken ontbinding van de afbetalingskoop vooraleer elk beslag door derden is gelegd, heeft alleen het initiatief van de wetgever, de afbetalingshandel in het algemeen te reglementeren, er ons kunnen toe bewegen de oude twistvraag terug aan een onderzoek te onderwerpen om de leefbaarheid van de door ons verdedigde stelling te kunnen vaststellen.

De huidige wet in haar algemene trekken.

Om het probleem beter te situeren geven wij een korte schets van de wet. Zoals reeds vermeld wordt

de afbetalingshandel in het algemeen geregleme- teerd, dus niet alleen de afbetalingskoop, doch ook de lening op afbetaling.

In sociaal opzicht, het voornaamste doel dat de wetgever beoogt, worden er maatregelen getroffen ter bescherming van de koper.

a) Men voorziet een stelsel, waarbij natuurlijke en rechtspersonen, die van de financiering op krediet hun beroep hebben gemaakt, zullen verplicht worden, langs het Departement van Economische Zaken, erkenning en inschrijving te bekomen.

b) De partijen moeten hun koopcontract minstens bij onderhandse akte opmaken. Deze akte dient de koper inlichtingen te verstrekken omtrent de aangegane verbintenissen, zoals de prijs, die zou betaald zijn indien de koop contant ware gebeurd, en de omvang van het lastenpercentage.

c) De rechter wordt een ruime interpretatiemogelijkheid gegeven omtrent de in het contract gestipuleerde bedingen. Voornamelijk het vervalbeding, waarbij wordt gestipuleerd, dat de bij ontbinding reeds betaalde termijnen aan de verkoper verworven zullen blijven, heeft men hiermee op het oog.

d) De bevoegdheid van de Vrederechter der woonplaats van de koper wordt van openbare orde.

e) Op straffe van nietigheid dient een voorschot van minimum 15 % van de prijs door de koper gestort te worden.

In economisch en monetair opzicht handhaaft de wet de mogelijkheid krediet te mobiliseren door middel van wissels. Immers zou een afschaffing dezer ingeburgerde methode te groot gevaar opleveren, dat 's lands economie zou worden verlamd (5).

De rechtvaardiging dezer nota.

Nu nog aanvaardt de wetgever de klassieke stelling (6); toch echter geloven wij redenen te hebben om aan de hand van de wet zelf te kunnen aantonen, dat deze opvatting reeds is voorbijgestreefd.

De koop op afbetaling vergemakkelijkt de afzet, verbetert het productietempo van de reeds bestaande industriën, en doet er nieuwe tot stand komen. Deze verhoging van de productie brengt een vermindering van de kostprijs te weeg, en is dus meteen ook in het voordeel van de koper (7). Het senaatslid Hougardy drukte zich op een gelijkaardige wijze uit (8): «Du point de vue industriel l'accroissement du marché a permis une augmentation de la production et une diminution du prix de revient. C'est là un élément dont il faut également tenir compte dans l'examen de la question. Nombreuses, en effet, sont les industries belges qui ont été créées grâce à la vente à tempérament».

Ongetwijfeld zou dus de economie er op vooruitgaan, indien de verkoper er kon op vertrouwen, dat het gemaakte eigendomsvoorbehoud ook geldig zou zijn ten overstaan van derden-schuldeisers (9). Zo treden wij met ons probleem binnen het kader van de wet.

Maar verkeerd ware het toch te beweren, dat het probleem van de tegenstelbaarheid de wetgever helemaal zou ontgaan zijn. Immers voorziet het artikel 30 (10), dat de koning de mogelijkheid wordt gegeven het eigendomsvoorbehoud aan derden-schuldeisers facultatief of verplichtend tegenstelbaar te maken, en wel onder vorm van registratie. Alleenlijk wordt nog niet aanvaard, dat deze tegenstelbaarheid het gevolg zou zijn van de voorwaardelijkheid van het koopcontract.

Wij hebben gemeend, dat, indien aan de hand van de moderne wetgeving blijkt, dat de tegenstelbaarheid

aan derden wenselijk en voordelig is voor de economische ontwikkeling onzer industrie, het de moeite loont te onderzoeken of de klassieke leer, die de opschortende voorwaarde waaronder het koopcontract zou zijn aangegaan verbiedt, werkelijk verantwoord is. (11).

* * *

Het grondprincipe, waarop de voorstanders der klassieke stelling steunen, als zou de afbetalingskoop met eigendomsvoorbehoud een koop zijn met tijdsbepaling, waarbij geen tegenstelbaarheid aan derden mag bestaan, is dat «de schuldeisers van de koper mogen geloven, dat de goederen, die zij in dezes handen vinden, hem werkelijk toebehoren», dat zij dus het algemeen onderpand hunner schuldvordering uitmaken (12).

Het bewijs dezer stelling werd in twee tijden geleverd:

1) De koop op afbetaling zou een gewone koop met tijdsbepaling zijn, waarbij alleenlijk de uitvoering van een verbintenis wordt verschoven naar een welbepaalde datum. Deze verbintenis, die verschillende vormen kan aanemen, zoals de plicht tot betaling, tot levering, tot eigendomsoverdracht, bestaat reeds van bij het aangaan van het contract, dat te dien opzichte zuiver en eenvoudig is. Dit is de mening van P. G. Leclercq (opus cit.). De schorsende voorwaarde waaronder het koopcontract zou zijn aangegaan wordt dus uitgesloten.

2) Dit is de mening van P. G. Cornil (op. cit.). Aangenomen dat wij te doen hebben met een gewoon contract met tijdsbepaling, kan er zelfs bij een toestand van gewoon onvermogen van de koper geen tegenstelbaarheid bestaan, vermits artikel 20, 5°, par. 6, dat het verbod voorziet van het ontbindingsrecht bij koop zonder termijn onder zekere voorwaarden, dient uitgebreid tot de koop met termijn. Deze uitbreiding zou voortspruiten uit de geest van de hypothecaire wet van 16 december 1851.

Wenden wij ons vooreerst tot de laatste opwerping, die van de P. G. Cornil. De eerste stelling zullen wij nadien behandelen samen met het probleem van de opschortende voorwaarde zelf.

I. Het onderzoek van de hypothecaire wet van 16 december 1851, nl. het probleem der tegenstelbaarheid aan derden bij een toestand van gewoon onvermogen van de koper.

Uitgaande van de hypothese, dat de afbetalingskoop onder eigendomsvoorbehoud een gewone koop op termijn is, ontwikkelt de P. G. Cornil een redenering, die tot de slotsom leidt dat zelfs het gewone ontbindingsrecht van artikel 1184 B.W. niet tegenstelbaar is aan derden. Daar deze nota van dergelijke invloed is geweest, dat zij nu voor de doctrine en de rechtspraak nog steeds bepalend is, zullen wij ze van nabij moeten onderzoeken.

a) *De vergelijking van het revindicatierecht met het ontbindingsrecht, zoals dit gegeven is in artikel 20, 5°, par. 5 van de Hypotheekwet en in de artikelen 1184 en 1654 B.W. wordt omschreven.*

Op het einde van het ancien regime beschikte de verkoper van roerende goederen, hetzij dan het contract met of zonder termijn werd aangegaan, over een voorkeurrecht; bovendien had de verkoper zonder termijn, die sedert onheuglijke tijden als eigenaar

werd beschouwd, zolang hij nog niet was betaald, een revindicatierecht (13). Dit revindicatierecht komt dus voort van het eigendomsrecht waarover de verkoper vroeger beschikte. Niettegenstaande de beschikking van artikel 1583 B.W. volgens hetwelk de eigendom reeds wordt overgedragen bij de wederzijdse wilsuiting der partijen, werd het revindicatierecht in het artikel 2102 van de nu gewijzigde codex gerecepteerd in 1804. Volgens dit artikel waren namelijk bevoorrechte schuldeisers op zekere roerende goederen:

« 4°. Le prix d'effets mobiliers non payés, s'ils sont encore en la possession du débiteur, soit qu'il ait acheté à terme ou sans terme;

Si la vente a été faite sans terme, le vendeur peut même *revendiquer* ces effets tant qu'ils sont en la possession de l'acheteur, et en empêcher la revente, pourvu que la *revendication* soit faite dans la huitaine de la livraison, et que les effets se trouvent dans le même état dans lequel cette livraison a été faite;

Le privilège du vendeur ne s'exerce, toutefois, qu'après celui du propriétaire de la maison ou de la ferme, à moins qu'il ne soit prouvé que le propriétaire avait connaissance que les meubles et autres objets garnissant la maison ou la ferme *n'appartenaient pas* au locataire; ».

Bovendien heeft de wet van 1851 dit monsterachtig beginsel, om het met de P.G. Leclercq te zeggen, overgenomen in het art. 20, 5°, par 5 der hypotheekwet.

Dit revindicatierecht is inderdaad onzinnig en tegenstrijdig met het art. 1583 B.W. Ofwel is de eigendom overgedragen, ofwel is hij het niet. Daarom menen de P.P.G.G. Leclercq en Cornil, dat de wetgever van 1804 zich eenvoudig heeft vergist. In 1851 zou de wetgever echter deze fout hebben ingezien, en dan ook getracht hebben hieraan te verhelpen. Echter was dit niet zo gemakkelijk, daar de handelaars, die aan dit beginsel reeds gehecht waren, zich hiertegen verzetten. Vandaar voorzien de artt. 568 en 569 van de wet van 18 april 1851 op het faillissement nog steeds dit revindicatierecht. Wel echter, en dit dient als bewijs voor de stelling van de Procureurs Generaal, slaagde men er in art. 2102, 4°, par. 3 te vervangen door art. 23 par. 2 van de hypotheekwet van 1851 d.w.z. « Le privilège du vendeur ne s'exerce, toutefois, qu'après celui du propriétaire de la maison ou de la ferme, à moins qu'il ne soit prouvé que le propriétaire avait connaissance que les meubles et autres objets garnissant sa maison ou sa ferme *n'appartenaient pas* au locataire » werd nu « Het voorrecht van den verkooper wordt slechts uitgeoefend na dat van den eigenaar van het huis of van de pachthoeve, tenzij de verkoper, ten tijde van het vervoer van de roerende goederen in de verhuurde plaatsen, den verhuurder verwittigd had, dat de prijs ervan niet betaald was ».

De P.G. Cornil wiens gedachtengang wij getracht hebben bondig weer te geven besluit dan: « Le législateur de 1851 a voulu maintenir l'action en revendication telle qu'elle avait été maintenue par la législation napoléonienne; quels que fussent ses scrupules juridiques, la crainte de troubler le commerce l'a emporté sur eux. Cela est certain.

Ce qui est certain aussi — et cela offre plus d'intérêt pour l'examen du moyen — c'est que frappé, d'une part, de ce que, si ce monstre qu'était la revendication après perte de la propriété devait conserver la vie dans l'intérêt du commerce, il ne pouvait cependant la conserver sans danger pour la sécurité du commerce qu'à la condition d'être enfermé dans d'étroites limites, frappé, d'autre part, de ce que la résolution de la vente permettait au vendeur de faire courir aux autres créanciers de l'acheteur tous les périls que l'on cher-

chait à leur éviter en limitant l'exercice de la revendication, la législateur de 1851 a voulu que désormais, la résolution ne puisse pas nuire aux autres créanciers de l'acheteur plus que la revendication; il a voulu que la résolution ne soit opposable aux autres créanciers de l'acheteur que dans la mesure où la revendication pourrait leur être opposée ».

Wij geloven het echter niet meer eens te kunnen zijn met de gevolgtrekkingen, die de P.G. hieruit maakt: « Mais il (le législateur) s'était préoccupé de restreindre les inconvénients que cette revendication pouvait entraîner pour les tiers et il en avait, dans ce but, enfermé l'exercice dans des limites très étroites: seul le vendeur sans terme en bénéficiait; la chose vendue devait se trouver en la possession de l'acheteur et dans le même état que lors de la livraison; le vendeur devait agir dans la huitaine de la livraison. » Is het inderdaad om de derden te beschermen, dat de wetgever deze paragraaf alleenlijk toepasselijk maakte op de verkoper zonder termijn? Wel is het zogenaamde revindicatierecht alleen hier toepasselijk, dit echter om uitsluitend geschiedkundige redenen, zoals wij hoger reeds hebben gezien. Wij mogen de wetgever van 1804 dan ook niet als meer helderziend beschouwen dan hij zich heeft getoond, te meer daar hij de draagwijdte van het begrip revindicatie zelf uit het oog had verloren.

Hernemen wij de geschiedenis van art. 20, 5°, par. 5 der hypotheekwet. Bij het opstellen van het art. 2102 in 1804, beging men de vergissing het revindicatierecht zonder meer te recepteren, en men dacht er dan ook niet aan hierbij de rechten van derden te beschermen. Men kende de verkoper zonder termijn een recht toe, waarover hij reeds sedert Cicero's tijd beschikte, en dus alleen maar om geschiedkundige redenen. Echter wilde men wel dit voordeel enigermate beperken, om niet te veel aan derden te schaden. Dit was de eerste stap. Wanneer men nu in 1851 het art. 2102 onder handen nam om aan de gebrekkigheid, die men er in vond, te verhelpen, stuitte men niet alleen op de onwil der handelaars, reeds zozeer aan hun « gewoonterechtigke » regel gehecht, maar dook ook nog een andere moeilijkheid op. Niet alleen ondeckte men, dat het revindicatierecht tegen elke logica indruiste, maar ondervond men ook, dat de beperkingen, die men in 1804 aan het revindicatierecht had opgelegd, zonder gevolg waren gebleven. De handelaars hadden eenvoudig de klip omzeild, en in de plaats van het revindicatierecht te gebruiken, deden zij nu beroep op een beginsel van gemeen recht, het onbindingsrecht. Alhoewel de wetgever graag het revindicatierecht had van de baan geruimd, kon hij het toch niet dulden, dat men de voorwaarden, waaraan hij dit beginsel in 1804 had onderworpen, schaakmat zette, daarom koppelde hij het ontbindingsrecht aan het revindicatierecht (14).

En waarom zou hij nu deze nieuwe beperking, het ontnemen van het ontbindingsrecht, alleen voorzien hebben voor de verkoop zonder termijn? Zou het hier weer om een vergetelheid gaan van de wetgever?

Zo kunnen wij ter zake besluiten, dat bij de wet van 1804 de derden slechts beschermd werden *omdat* het revindicatierecht steeds heeft bestaan, en de wetgever van 1851 het onbindingsrecht heeft gekoppeld aan het revindicatierecht *opdat* de rechten van de gewone verkoper, zonder termijn dus, zouden worden gevrijwaard (15) (16).

Tenslotte mogen hierbij nog een tweetal opwerpingen worden gemaakt. Een dergelijk teruggrijpen naar de geschiedenis der wetgeving is steeds moeilijk te ontdoen van een neiging tot « Hineininterpretierung », wanneer deze opzoeking voor een vooropgestelde te bewijzen thesis dienstig moet zijn. Indien wij ons

daaraan ook mochten hebben schuldig gemaakt, mocht deze opmerking toch gelden om de stelling van de niettegenstaande aan derden minder krediet te geven zodat zij, bij gelijke kansen ter zake, toch, als toepassing van een uitzonderingsprincipe, noodzakelijk moet onderdoen voor principes van gemeen recht, waarvan wij gebruik hebben gemaakt.

Bovendien doet deze ganse constructie, die wij bij de P.G. Cornil hebben aangetroffen, wat vreemd aan. De wetgever van 1851 bekommerde zich blijkbaar nog niet zo erg om de verkoop op termijn, de afbetalingskoop; vandaar wellicht zijn stilzwijgen. Hoe zou het ook anders kunnen, als wij weten, dat de afbetalingshandel, die rond 1850 uit Amerika op ons vasteland zou zijn ingevoerd (17), op het tijdstip, dat de hypotheek wet werd opgesteld, slechts zijn eerste kinderstapjes kon hebben gezet.

Rekening gehouden met deze omstandigheid, kan men zich toch lichtelijk verwonderen over het feit, dat men op de vermeende intenties van een wetgever van vóór honderd jaar, heeft willen beroep doen om een zo modern begrip als de afbetalingshandel uit te leggen.

b) *De vergelijking van het voorrecht en het ontbindingsrecht uit artikel 20, 5°, 5 van de hypotheekwet.*

Na het onderzoek der betrekking ontbindingsrecht-revindicatieright, blijft ons nog over uit te maken of de uitoefening van het ontbindingsrecht van de verkoper niet in conflict treedt met zijn voorrecht.

Een eigenschijnlijke moeilijkheid rijst op wanneer men het afhankelijkheidsverband onder ogen neemt van beide rechten. Immers schijnt op het eerste gezicht de verhouding aanleiding te geven tot samenloop of samenbestaan van twee verschillende beginnelen. Inderdaad schept het ontbindingsrecht een verhouding schuldeiser-schuldenaar, maar steunt daarentegen het voorrecht op een bijkomende verhouding schuldeiser-schuldenaar en derden-schuldeisers. Dit is echter een schijnbaar probleem daar de bevoorrechte schuldeiser hier de verkoper zelf is, en dus de rechten van de verkoper als rechthebbende op ontbinding en op het voorrecht van de onbetaalde verkoper elkaar uitsluiten (18).

II. Het afbetalingscontract onder eigendomsvoorbehoud is aangegaan onder een onschortende voorwaarde. — Zijn toepasselijkheid bij faillissement van de koper.

a) *De juridische verantwoording der opschortende voorwaarde.*

Na aangetoond te hebben, dat bij gewoon onvermogen van de koper de ontbinding van de afbetalingskoop onder eigendomsvoorbehoud wel tegenstelbaar is aan derden, vatten wij nu het probleem aan der voorwaarde zelf. Zo zij mogelijk blijkt, zullen wij zien, dat ook haar toepasselijkheid meteen in andere gevallen, zoals faillissement van de koper, te verdedigen is, daar ook hier de oplossing van gemeen recht is.

« Voorwaardelijk is de verbintenis, waarvan het ontstaan of het teniet gaan afhankelijk gesteld is van een toekomstige en onzekere gebeurtenis » (19).

Volgens de oude theorie is de afbetalingskoop onder eigendomsvoorbehoud een gewone koop met termijnbepaling. De partijen, die het contract sluiten bij wederzijdse wilsuiting, stipuleren alsdan een zekere modaliteit, de eigendomsoverdracht op een welbepaalde datum. Dat het contract reeds bestaat volgt uit

het feit, dat de verbintenis tot betaling, levering of eigendomsoverdracht reeds bestaat van begin af. Het contract is dus zuiver en eenvoudig. De P.G. Leclercq zegt deswege in zijn nota (op. cit.) « En tous ces cas, les obligations de payer, de livrer, de transférer la propriété ou de fournir la jouissance, existent dès la conclusion du contrat qui, à ce point de vue, est pur et simple; le contrat contient simplement, en outre, l'indication de l'ordre successif dans lequel les parties devront exécuter leurs obligations respectives; le contrat se borne à indiquer les dates auxquelles devront être accomplies les obligations dont les parties sont déjà tenues. »

Mr Van Lennep, in een studie verschenen in het Rechtskundig Weekblad van 5 maart 1933, reageerde al dadelijk tegen deze opvatting van de P. G., die desniettemin veld zou winnen. Wij kunnen ons nog volledig aansluiten bij zijn betoog, dat wij in het kort zullen samenvatten.

In het stelsel van de Procureur Generaal moet de termijnstelling, die geldt voor de betaling en de eigendomsoverdracht, zeker zijn. Alleen kan men aannemen, dat de « d'ies » onzeker is; immers, zijn de betaling en de eigendomsoverdracht een zekere voorafbestaande uitvoering van een reeds bestaande overeenkomst. Eigendomsoverdracht en betaling kunnen dus niet anders dan samenvallen en maken geen wederzijdse oorzaak uit. Waren zij niet elkaars oorzaak, maar vonden zij deze in een voorafbestaande overeenkomst, « dan zou de ontstentenis van de ene het verdwijnen van de andere medebrengen en dus het bestaan der overeenkomst beïnvloeden, wat buiten de werking van de termijn valt (...). Indien men dus in een verkoopsovereenkomst een termijn stelt voor de betaling en de eigendomsoverdracht, en indien tussen beiden een onderling verband bestaat, zoodat de betaling de eigendomsoverdracht conditioneert, is er geen termijn doch een voorwaarde gesteld, vermits indien de betaling niet geschiedt, de eigendomsoverdracht niet gebeuren zal, zoodat de verkoop niet zal bestaan ».

Zie ook Laurent (XXIV 4): « Les parties peuvent stipuler que la propriété ne sera transférée que lorsque l'acheteur aura payé le prix. La vente aura toujours pour objet de transférer la propriété, mais la translation sera conditionnelle, de sorte que le vendeur restera propriétaire tant que la condition ne sera pas accomplie, c'est-à-dire, que le prix ne sera pas payé ». En dat is het ook wat de partijen zelf hebben gewild: een eigendomsoverdracht samen met de levering. De koper is slechts louter bezitter.

Van belang is het hierbij wel een uitleg te vermelden die bij Prof. Zevenbergen (op. cit.) is terug te vinden, en die het probleem wel scherper tot zijn eigenlijke waarde terugleidt.

Er wordt een onderscheid gemaakt. De eigendomsovergang is niet hetzelfde als de eigendomsoverdracht. Door eigendomsoverdracht bedoelt men de rechtshandeling zelf, de juridische levering. De eigendomsovergang daarentegen is het rechtsgevolg dezer juridische levering. Het is nu precies de eigendomsovergang, die afhankelijk wordt gesteld van de vervulling ener opschortende voorwaarde, de volledige betaling. « Is de betaling geschied, dan is de eigendom daardoor vanzelf op hem overgegaan. De eigendomsoverdracht heeft door de vervulling der voorwaarde haar werking, die tot nu toe was opgeschort, verkregen ».

Het ligt werkelijk in de bedoeling der partijen een voorwaarde in het leven te willen roepen, die als essentiële karaktertrek heeft — waarbij elke andere beschouwing slechts bijkomstig kan zijn — een terug-

werkende kracht te scheppen, gedurende welke bestaan, pendente conditione, de respectievelijke verbintenissen zo onveranderd mogelijk worden gehouden. En al is volgens Kluyskens deze terugwerkende kracht slechts een « fictie », een « technisch procédé », waardoor zekere gevolgen van een voorwaardelijk recht op een kenschetsende wijze worden in het licht gesteld (Verbintenissen n° 105), schept of vernietigt deze fictie, naargelang het om een opschortende of ontbindende voorwaarde gaat, een recht, alsof d't reeds bestond ten tijde van het aangaan van het contract of nooit bestaan had.

In het licht hiervan kunnen wij ook begrijpen, hoe de voorwaarde bij een koop op afbetaling op een dubbel man' er kan worden beschouwd: de koper, eigenaar onder opschortende voorwaarde, wordt zuiver en volledig eigenaar bij de laatste betaling; de verkoper eigenaar onder ontbindende voorwaarde, is thans definitief de eigendom kwijt; of nog: in hoofde van de koper bestaat er een opschortende voorwaarde, dat hij de eigendom verwerft, in hoofde van de verkoper daarentegen bestaat er een ontbindende voorwaarde, dat hij de eigendom verliest.

Deze omschrijving mag er op wijzen, dat het zeker is, dat de verkoper, pendente conditione, slechts het precair bezit heeft, de verkoper eigenaar blijft, en dat dit contract dus werkelijk onder een opschortende voorwaarde is aangegaan.

Dat niets echter belet, dat men een ontbindende voorwaarde zou stipuleren, is een logische gevolgtrekking van deze uiteenzetting, want de gevolgde redenering is op beide soorten voorwaarde toepasselijk. Bemerken wij echter wel, dat de formule, eigendomsvoorbehoud dan toch eerder verkeerdelijk zou worden gebruikt.

Hoe moet men hierbij het ontbindingsbeding verstaan, zoals dit o.a. wordt voorzien in artikel 10 van het huidige wetsoontwerp? (20)

Gesteld de opschortende voorwaarde, zien wij hoe deze de eigendomsoverdracht uitstelt tot bij de laatste betaling. Blijft echter de te verwachten laatste betaling uit, dan moet er een mechanisme zijn, dat de gestipuleerde voorwaarde haar praktische bestaansreden zou verlenen, want er moet een einde gesteld worden aan de juridische band tussen de partijen. Men kan d't door beroep te doen op artikel 1184 B.W., dat in elk wederkerig contract de ontbindende voorwaarde stilzwijgend voorziet, echter steeds met tussenkomst van de rechter, die dan over een brede beoordelingsvrijheid beschikt; maar eveneens, en hier komen wij onze huidige wetgeving te gemoet, door een ontbindend beding in het contract te stipuleren, waarbij dan de rechter geen beoordelingsvrijheid meer heeft, maar alleenlijk nog de ontbinding kan vaststellen.

Dit alles komt dan hier op neer, dat de opschortende voorwaarde gekoppeld wordt aan een ontbindend beding of aan een mogelijkheid althans tot ontbinding, zo geen clause in het contract het beding voorziet, door beroep te doen op artikel 1184 B.W. Dit komt overeen met de mening van P. G. Soenens, die reeds in 1929 (op. cit.) dergelijke oplossing vond: « Cette vente, dont un effet principal est rendu dépendant d'une condition suspensive, est affectée, par ailleurs, d'une condition résolutoire, c'est-à-dire, qu'elle s'accompagne d'une pacte commissaire, en vertu duquel, si l'acheteur est en défaut de payer un des acomptes, à son échéance, le vendeur sera maître de rompre le lien de droit qui l'unit à l'acheteur, et l'oblige à laisser s'accomplir la condition à laquelle le transfert de la propriété est subordonné » (21).

b) *De toepasselijkheid der theorie van de opschortende voorwaarde bij faillissement van de koper.*

In artikel 546 Fw. voorziet de wetgever van 18 april 1851, dat het voorrecht van de verkoper, het recht tot revindicatie en het ontbindingsrecht, waarvan hierboven werd gesproken, niet meer zullen mogen gelden in geval van faillissement, tenzij het voorrecht voor zekere gevallen, die de wet opsomt. Men stelde zich de vraag of de wetgever hierbij niet bedoelde, de faillietenboedel te onttrekken aan elk geval van beslag, dat niet zou uitgaan van de derden-chirografaire schuldeisers. De geest der wet zou zich dus verzetten tegen een inbreuk op het beginsel van de gelijkheid der schuldeisers. (Zie P. G. Leclercq op. cit.) De wet van 1851 zou van openbare orde zijn (22). « Le vendeur ne se trouve pas en face d'une simple convention, il se trouve aussi en face de la législation de la faillite » zegt De Berryer (23).

Deze owerpingen tegen ons stelsel zijn zeker niet van elke grond ontbloot en zonder twijfel gevaarlijker dan de redenering, waaraan de doctrine zich moest overleveren om de niettegenstelbaarheid bij gewoon onvermogen van de koper te bewijzen. Als antwoord hierop halen wij P. G. Soenens aan (op. cit.). Niemand kan beletten, dat partijen vóór het failliet aan de hand van een beding zich in feite en in rechte in een rechtstoestand stellen, door een koopcontract onder opschortende voorwaarde te sluiten, waarbij wettelijke beschikkingen van gemeen recht toepasselijk zijn (24).

Men mag ook niet u't het oog verliezen, dat elke tegenstrijdigheid met het gemeen recht, zoals dat het geval is met artikel 546 Fw., restrictief moet worden geïnterpreteerd. Zelfs het karakter van openbare orde kan niet beletten, dat men dit beginsel toepast. Trouwens is het aan de wetgever en niet aan de rechter om deze lacune, indien zij bestaat, aan te vullen (zie P. G. Soenens).

De voornaamste reden is echter naar onze mening, dat de wetgever van 1851, bij het opstellen der faillissementswet, zoals bij de hypotheekwet (zie: supra), volkomen onwetend was omtrent de mogelijkheden, die de afbetalingshandel zou kunnen bieden.

Indien de afbetalingskoop met eigendomsvoorbehoud, aangegaan onder een opschortende voorwaarde een nieuw benoemd contract zou vormen, zouden wij hiermee binnen het kader blijven van de huidige wetgeving.

Reeds vroeger wezen wij er op hoe de wetgever de bedoeling heeft gehad met de nieuwe wet een contract sui generis te scheppen, dat onafhankelijk staat van het B.W. (25)

Twee mogelijkheden doen zich voor: De afbetalingshandel wordt volledig losgemaakt van het B.W. en vormt een aparte rechtstak, zoals de arbeidswetgeving; ofwel krijgt hij de betiteling van een nieuw benoemd contract, zoals b.v. bewaargeving, lening, enz... Deze laatste stelling zou des te beter te verantwoorden zijn, vermits de algemene regels van het verbintenissenrecht toepasselijk zouden blijven, indien geen speciale beschikkingen van de afbetalingshandel daarin anders zouden voorzien. De leefbaarheid van een dergelijke stelling treedt des te duidelijker naar voor, wanneer wij hierbij de bemerkingen onderzoeken, die destijds reeds door R. Smits en J. Thevenet (26) werden geuit: « Ces conventions nous paraissent de véritables contrats innommés que le Code n'a pas encore étudiés, mais qu'un jour ou l'autre le législateur devra bien envisager ».

In Nederland voldeed de wetgever reeds in 1936 aan deze vereiste. Het afbetalingscontract met eigendomsvoorbehoud werd er gegoten in de vorm van «huurkoop», met speciale beschikkingen daaromtrent in het art. 1576 van het Nederlands B.W. Het geldt niettemin een contract onder opschortende voorwaarde, haast identiek met de bepaling, die wij er aan gegeven hebben, want sedert de theorie van Eggens (27) als zou het contract aanvankelijk het aanzien hebben van een huurcontract, dat bij de laatste betaling koop zou worden, afdoende werd weerlegd (28) is deze benaming, die bij ons geen ingang heeft gevonden, ook hier slechts misleidend.

In deze wetgeving, die wij als voorbeeld en toetssteen kunnen nemen, werd dit benoemd contract volledig in het B.W. verwerkt. Daar waar wij slechts het faillissement en de gewone staat van onvermogen van de koper hebben behandeld, gaat men hier zelfs verder, ook de verhuur van het verkochte goed door de koper aan derden, de verpanding door deze, het executoir beslag, het conservatoir beslag en het pandbeslag zijn er voorzien.

Op deze wetgeving menen wij dan ook te mogen wijzen met het oog op een nog verdere studie van het probleem «afbetalingskoop met eigendomsvoorbehoud».

ALFONS DE WILDE
Advocaat bij de Balie te Brussel.

(1) Brussel 27 jan. 1931 en Gent 21 jan. 1931 — B.J. 1931 kol. 340 Gent 27 april 1928 — B.J. 1929 kol. 10.

(2) Zie zijn nota onder het Arrest H.v.B. Gent 27 april 1928 — B.J. 1929 kol. 10.

(3) Cfr. De Page D IV n° 219 en vlgde; Dekkers D II n° 872; Kluyskens: «De Contracten» n° 38.

(4) Zie zijn opmerkingen bij H.v.Cass. 23 mei 1946 - Pas. 204.

(5) Voor meer precieze gegevens des aangaande zie: *Stukken van de Senaat*: a) 6 (B.Z. 1954): Wetsvoorstel; b) 14 (1954-55): Wetsvoorstel; c) 211 (1954-55): Wetsvoorstel; d) 91 (1956-57): Verslag; e) 214 (1956-57): Aanvullend verslag. *Handelingen van de Senaat*. 13 en 19 maart en 9 en 10 april 1957. *Stukken K.v.V.* (1956-57) n° 715-716.

(6) Zie Hand. v. Senaat 1956-57 n° 91.

(7) Zie Hand. v. Senaat 1954-55 n° 14.

(8) Zie Hand. v. Senaat 13 maart 1957.

(9) Er mag hierbij niet uit het oog worden verloren, dat de werking van het eigendomsvoorbehoud, in het geval dat wij behandelen, zonder belang is voor de koper zelf, daar dezee toestand van onvermogen of faillissement hem toch elke interesse in het bij afbetaling gekochte goed ontnemt. Het gaat hem alleen maar om een voorrang aan verkoper of derden. Dus wordt hierdoor zeker geen afbreuk gedaan aan de voornaamste bestaansreden van de wet, het sociale doel.

(10) Het artikel 30 van de wet luidt: «De Koning kan een Centrale dienst organiseren om alle of sommige contracten als bedoeld bij het eerste artikel te registreren, hetzij verplicht onder de sancties van art. 25 en 26 hetzij facultatief, ten einde het beding van eigendomsvoorbehoud vermeld in die contracten aan derden te kunnen tegenwerpen. De Koning bepaalt onder welke voorwaarden de aldus ingewonnen inlichtingen aan derden kunnen worden medegedeeld».

(11) Bij het verslag over het wetsontwerp door een bijzondere commissie op 27 juni 1957 ingediend (Zie Parlem. Hand. K.v.V. 1956-57 n° 716), verklaarde de Minister van economische zaken, de heer Rey: «Het ontwerp schept inderdaad een nieuw rechtsbegrip, dat los staat van het Burgerlijk Wetboek, juist zoals het arbeidscontract en het bedieningscontract geregeld werden met huur van diensten als uitgangspunt. Het gaat dus niet om een eenvoudig verkoopcontract waarbij een beding is gevoegd betreffende de termijnen voor de betaling van de bedongen prijs, maar wel om een contract *sui generis*». Het ware wellicht verkeerd te menen, dat de minister hierbij de klassieke leer wil verwerpen ten voordele van de theorie der voorwaarde. Men mag veeleer aannemen, dat de uitdrukking wat ongelukkig werd gekozen. Immers werd hier geen rekening gehouden met de tegenstelbaarheid, maar wilde men alleenlijk duidelijk maken, dat de afbetalingskoop een contract is, dat buiten het gewone kader van het B.W. treedt. Of dit dan werkelijk

wenselijk zou zijn, nl. een volledig van het B.W. afgezonderd begrip te scheppen, zoals dit met de arbeidswetgeving het geval is, kan daarbij ten eerste worden betwijfeld (Zie infra). Dit werd trouwens reeds opgeworpen bij de besprekingen in de Senaat (Zie dezelfde Parlem. Hand.). Reeds aan de hand van het hier gestelde probleem wordt het duidelijk, dat, indien zich in de praktijk der wet onvoorziene moeilijkheden voordoen, men door interpretatie der beginselen van het B.W. tot de oplossing ervan moet kunnen geraken, zonder steeds opnieuw op de wetgever beroep te moeten doen.

(12) Alvast zij de aandacht gevestigd op dit argument, dat veelvuldig weerkeert. Dat de derden-schuldeisers wel in de overtuiging mogen verkeren, dat de koper zolang als zij hem in bezit vinden der betrokken goederen, eigenaar is, zou een toepassing zijn van het art. 2279 B.W. Het wil ons toeschijnen dat dit een verkeerde interpretatie is van het artikel. Wel wordt hier de toestand geregeld van de bezitter ten overstaan van elke derde, die beweert een recht te hebben op het roerend goed, «daar de wetgever heeft gewild dat in zake roerende goederen speciale regels zouden gelden» (De Page D. IV, «De la propriété mobilière»); maar zeker voorziet de wet niets voor de positie van de mogelijke rechthebbers van de bezitter. Ten overstaan van het artikel staan dan de verkoper — het feit, dat hij zich bovendien nog eigenaar weet, speelt om dezelfde reden hier geen rol — en de derden-schuldeisers op gelijke voet, zolang zij niet zelf het feitelijk bezit over het roerend goed hebben; en zijn dus de rechten van de derden alvast niet groter dan die van de verkoper. De regeling van deze kwestie valt daarom buiten de werking van art. 2279.

(13) Voor de geschiedkundige uiteenzetting hiervan zie: De Page D IV 218.

(14) Zie art. 20, 5°, par. 66 en het rapport van baron d'Anethan in de Senaat - Parl. hand. van 2 april 1851 p. 221.

(15) De P.G. Cornil doet opmerken, dat het abnormaal is, dat de wetgever «(ait) fixé des bornes à l'action en résolution intentée par le vendeur sans terme seulement et qu'il aurait laissé pleine liberté au vendeur avec terme, alors que le vendeur avec terme, par le fait même qu'il a accordé le terme, a montré qu'il faisait confiance à l'acheteur». Zou het wel zo zeker zijn dat de verkoper een onwankelbaar vertrouwen heeft in zijn koper? Ten huidige dage tonen onze handelsgebruiken aan, dat precies omdat de koper niet dadelijk kan betalen, men hem krediet geeft. Integendeel, zou men kunnen zeggen — althans volgens deze redenering — omdat de verkoper dikwijls geen vertrouwen meer kan stellen in de betaalkracht van zijn schuldenaar, moet hij beschermd worden.

(16) Blijft alleen nog een uitleg te vinden voor het revindicatierecht. Daar dit niet treedt binnen het kader van onze uiteenzetting, mogen wij kort zijn. Maar aangezien dit beginsel nu eenmaal in de wet is overgebleven, moet er een juridische uitleg aan gegeven worden. Volgens De Page zou het hier slechts een revindicatio possessionis gelden, met als doel het voorrecht van de onbetaalde verkoper te versterken. De procedure van het beslag zou er bij toepasselijk zijn. «Nous nous sommes bornés à reproduire l'explication habituellement acceptée parce que c'est au fond la moins mauvaise» zegt hij in zijn D. IV n° 219.

(17) Zie: Zevenbergen: «Het Afbetalingscontract», Zwolle 1938.

(18) Noodgedwongen, alhoewel enigszins verwarrend hebben wij hier de koper als schuldenaar, en de verkoper als schuldeiser aangezien, daar waar deze betiteling gewoonlijk andersom wordt gebezigd.

(19) Kluyskens: Verbintenissen n° 101.

(20) Art. 10 § 1. Elke uitdrukkelijk ontbindende voorwaarde wordt als ongeschreven beschouwd, behalve wanneer zij bedongen is: 1. Voor het geval dat de koper in gebreke is ten minste twee termijnen of een bedrag van 20% van de totale prijs op afbetaling te voldoen, en dat hij een maand na het ter post afgeven van het aangetekend schrijven tot ingebrekestelling zijn verplichtingen niet is nagekomen; 2. Voor het geval dat de koper het voorwerp vervreemdt voor het betalen van de koopprijs of het gebruikt in strijd met de bedingen van het contract, terwijl de verkoper zich de eigendom van het voorwerp heeft voorbehouden met inachtneming van art. 4 § 2.

(21) Zo kunnen wij nu ook het art. 30 van het wetsontwerp uitleggen, dat de mogelijkheid van registratie voorziet om het eigendomsvoorbehoud tegenstelbaar te maken aan derden. Vermits de afbetalingskoop voorwaardelijk is, zou bij verzuim van registratie het contract aanzien kunnen worden als onderhevig aan een onmogelijke of ongeoorloofde voorwaarde, door de wetgever verboden. (Kluyskens: Verbintenissen n° 102).

(22) Delcroix: Jur. com. Brux. 1929, blz. 163 tot 173.

(23) «Le privilège du vendeur d'effets mobiliers et la vente à tempérament». B.J. 1930 kol. 283.

(24) Zie ook H.v.B. Gent 27 april 1928 B.J. 1929 kol. 10.

(25) Zie supra de verklaring van Minister Rey Hand. K.v.V. 716.

(26) B.J. 1130 kol. 1 «Réserve de propriété et faillite».

(27) Weekblad voor privaatrecht, notarisambt en registratie n° 9215 en 3216.

(28) Zie Zevenbergen op. cit.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

Het tienjarig bestaan van de "Revue critique de Jurisprudence belge"

Op 28 oktober j.l. werd, in een academische zitting, het tienjarig bestaan gevierd van de *Revue Critique de Jurisprudence Belge*.

Achtereenvolgens werd het woord gevoerd door Prof. Dabin, de Heer Lilar, minister van Justitie, en de Heer Wouters, Eerste Voorzitter van het Hof van Cassatie.

Naast hen hadden plaats genomen de leden van het bestuurscomité van het tijdschrift, de Professoren Fredericq, Graulich en Van Rijn en de beide redactie-secretarissen, Raadsheren de Bersacques en Belpaire.

Benevens talrijke leden van het onderwijzend en wetenschappelijk personeel der vier rechtsfaculteiten van het land, die aan de *Revue Critique* in de loop der jaren hadden medegewerkt, waren o.m. aanwezig, de Heer Cornil, gewezen Prokureur-Generaal bij het Hof van Cassatie en de huidige Prokureur-Generaal, de Heer Hayoit de Termicourt, en verder de Heer Van Winckel, Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Gent. Als toevallig medewerker van de *Revue Critique* mocht ondergetekende aanwezig zijn; het is de enige titel die hij kan laten gelden om, benevens dit kort verslag, enkele beschouwingen te wijden aan het tienjarig bestaan van de *Revue Critique de Jurisprudence Belge*.

De redevoeringen waren in alle opzichten merkwaardig. Talrijke aanwezigen uitten de wens dat de teksten zouden gepubliceerd worden.

In een levendig betoog schetste Prof. Dabin het ontstaan en de doelstellingen van de *Revue Critique de Jurisprudence Belge*. Het tijdschrift dankt zijn ontstaan aan het initiatief van Prof. de Bersacques, Raadsheer aan het Hof van Cassatie, die toen ter tijd nog te Gent was, en het plan uitwerkte samen met de Heer Belpaire, Raadsheer aan het Hof van Cassatie, die eveneens toen ter tijd tot de Gentse magistratuur behoorde.

Aan het bestuurscomité, samengesteld uit Professoren der verschillende rechtsfaculteiten, ontvielen de Professoren Marq en Van de Vorst.

Ondanks de bescheidenheid waarvan Prof. Dabin blij gaf namens het directiecomité, betreffende de oprichting en de verdere publicatie van dit tijdschrift, zal heel de juridische wereld in België het eens zijn dat het ontstaan en het verschijnen van dit tijdschrift een zeer belangrijke gebeurtenis in het rechtsleven van ons land uitmaakt. Terecht werd door de spreker herinnerd aan het opzet, uitsluitend de rechtspraak kritisch te bestuderen, zoals de naam van het tijdschrift het aanduidt.

Na tien jaar kan een indrukwekkend balans opgesteld worden: 130 uitspraken werden besproken, waarvan 58 arresten van het Hof van Cassatie, 58 arresten van de Hoven van Beroep en 14 vonnissen.

Ofschoon de aandacht hoofdzakelijk naar het burgerlijk recht ging — vermits dit de basis van de rechtswetenschap blijft — werden ook handelsrecht, sociaal recht, procesrecht en internationaal privaatrecht niet vergeten.

Een paar jaar na de publicatie werd het oorspronkelijke plan uitgebreid door de regelmatige publicatie van rechtspraakkroneken, die, naast de kritische studies van de afzonderlijke uitspraken, de ontwikkeling van de rechtspraak over een beperkt aantal jaren tot uiting lieten komen. Tot op heden werden reeds 31 van dergelijke kronieken gepubliceerd.

Deze indrukwekkende verwezenlijkingen werden beantwoord door het groeiende aantal intekenaars,

waaronder nagenoeg honderd buitenlandse intekenaars.

Door het redactiecomité werd een buitengewone zorg besteed aan de keuze van de te bestuderen uitspraken, zodat al de vraagstukken die de rechtspraak werkelijk beroerden, hun weerklank konden vinden.

Zowel door Prof. Dabin als door de heer Voorzitter Wouters, werd de wenselijkheid onderstreept van een samenwerking tussen de faculteit en het gerechtshofgebouw. De *Revue Critique* bood daartoe een uitmuntende gelegenheid. Beide sprekers toonden aan hoe, in de evolutie van het recht, deze samenwerking aan een steeds dringender noodzakelijkheid beantwoordt.

Het verouderde karakter van de wetboeken en de leemten in de wet vereisen van de rechtbanken rechtscheppende arbeid, om het recht te vinden dat aangepast is aan de veranderde omstandigheden. Deze uitspraken, die voortaan niet alleen het recht verklaren maar nieuw recht scheppen of formuleren, vereisen een kritisch onderzoek.

Anderzijds is er de al te overhaaste vermenigvuldiging van nieuwe wetten, die, rondom het traditionele privaatrecht, de meest verschillende materies op een al te verwarde wijze trachten te regelen. Hieruit ontstaat een vermenigvuldiging van geschillen, en een nieuwe opdracht voor de rechter.

Deze uitbreiding van de rechterlijke taak vergt ook grotere inspanningen vanwege de rechtsleer. De noodzakelijkheid van een wetenschappelijke studie van de belangrijke uitspraken, en van de evolutie in de rechtspraak, werd door de sprekers beklemtoond.

De Heer Wouters besprak terloops de bijdrage die door de *Revue Critique* geleverd werd tot behoud van de eenheid van het Belgische recht. Hij bracht huide aan de Vlaamse medewerkers die in het Frans schreven in de *Revue Critique* en daarbij ook in ruimere mate de rechtsvergelijkende methode aanwendden. Deze medewerking van Vlaamse juristen kan voorkomen dat een afzonderlijk Waas of Vlaams recht zou ontstaan. Deze hoge magistraat zal wellicht de vrijmoedigheid niet misplaatst vinden waarmede hierbij een paar bedenkingen gemaakt worden.

Voorzeker kunnen vele Vlaamse juristen Frans schrijven en kan het niet afgekeurd worden dat zij ook aan Franstalige tijdschriften hun medewerking verlenen. Doch de eenned van het Belgische recht mag niet alleen in die zin en uitsluitend daardoor verzekerd worden. Een verruiming in andere zin blijkt onontbeerlijk.

Een zeer aanzienlijk gedeelte vonnissen en arresten van de hoven van beroep worden in het Nederlands geveld. Slechts een klein gedeelte daarvan werden in Franse vertaling gepubliceerd.

Anderzijds bestaat, als een onomstootbaar feit, het groeiende aantal nederlandstalige bijdragen, verzamelingen en monographiën, waaronder reeds verschillende proefschriften voor het aggregaat van het hoger onderwijs.

Het blijkt niet te verantwoorden dat franstalige Belgische auteurs deze bronnen zouden miskennen.

In het Rechtskundig Weekblad heeft Prof. Mr Victor reeds de vinger op de wonde gelegd naar aanleiding van een openharitge kritiek tegen fransschrijvende auteurs, die de nederlandstalige rechtspraak, of althans de in het Nederlands gepubliceerde rechtspraak, niet kennen.

Voorzeker kan de moeilijkheid niet onderschat wor-

den. Sommige vooraanstaande franstalige auteurs konden hun loopbaan beginnen in een tijd waar zij het Nederlands helemaal niet hoefden te kennen. De toestand is grondig gewijzigd sedert de wet van 1935. De oplossing schijnt dan ook hierin gelegen te zijn dat interesse zou betuigd worden bij de franstalige juristen voor hetgeen in het Nederlands gepubliceerd wordt, ondanks de grotere inspanningen die daardoor van hen gevergd worden.

Een klein land als het onze, meertalig als het onze, kan ons hierbij tot voorbeeld strekken. Ik denk aan Zwitserland. Als voorbeeld hoeft men slechts ter hand te nemen de *Festgabe* die aan August Simonius aangeboden werd in 1955 onder het opschrift: «*Aequitas und Bona Fides*». Dit boek bevat in originele tekst studies in het Frans, Duits, Engels en Italiaans zonder enige vertaling, in tegenstelling met hetgeen gebeurde zovele jaren terug in het «*Recueil d'Etudes sur les sources du droit en l'honneur de François Gény*». Dit laatste driedelig werk publiceerde Franse vertalingen onderaan de bijdragen die in een andere taal gesteld waren.

Wat er ook van zij komt het voor dat de eenheid van het Belgisch recht terdege in de hand zou gewerkt worden door het tweetalig maken van de gespeciali-

seerde vakbladen, vooral van de *Revue Critique de Jurisprudence Belge*. Een tijdschrift met dergelijke standing zou niet alleen in zijn opschrift, maar in zijn inhoud tweetalig moeten zijn.

België is een land dat niet alleen de moeilijkheden, maar ook de voorrechten kent van twee talen en twee kulturen, en dat op de grens staat van twee juridische kulturen. Deze twee juridische kulturen zouden in de eenheid van het Belgisch recht, in hun taal, moeten kunnen geuit worden. Anderen hebben het met gezag onderstreept, o.m. Fehr, hoe in meerdere opzichten recht en taal verbonden zijn als de stroom met zijn bedding. Deze werkelijkheid mag niet miskend worden. Degenen die gedurende tien jaren de verdienstelijke taak hebben vervuld de *Revue Critique* tot stand te brengen en te leiden, zullen deze kritiek wel willen erkennen als een blijk van waarderende sympathie. Moge een tijdschrift als het hunne zo spoedig mogelijk een Belgisch tijdschrift worden in de echte zin van het woord, d.w.z. een tweetalig tijdschrift, waarin de franstalige en Nederlandse juristen, elk in hun eigen taal, kunnen publiceren tot verwezenlijking van de doeleinden die door het tijdschrift nagestreefd worden.

JAN RONSE.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 1 maart 1957.

Voorzitter: M. de Clippele.

Raadsheer-verslaggever: M. Belpaire.

Procureur-generaal: M. Hayot de Termicourt.

Advocaten: Mrs. Van Rijn en De Bruyn.

Werkrechtersraad. — Wraking van een werkrechter door een van de partijen. — Onbevoegdheid van de Werkrechtersraad om die wraking gegrond te verklaren.

Wanneer een werkrechter zelfs aan de Raad bekend maakt, dat hij weet, dat er een reden is, waarom hij zou kunnen worden geurraakt, mag de werkrechtersraad of de werkrechtersraad van beroep krachtens de artikelen 39 en 123 van de wet van 9 juli beslissen, dat die werkrechter zich moet onthouden.

Uit de artikelen 37 en 39 van dezelfde wet volgt integendeel, dat genoemde raden niet de macht hebben een door een van hun partijen voorgestelde wraking gegrond te verklaren.

De deelneming van een rechter aan een beslissing maakt geen berusting uit; bovendien bepaalt artikel 37 van de wet van 9 juli 1926 de wijze, waarop een geurraakte werkrechter geldig in de wraking berust.

Rasker F. t/ Van Blerck.

Gelet op de bestreden beslissing, op 21 oktober 1955 gewezen door de Werkrechtersraad van beroep te Antwerpen (kamer voor werklieden);

Gelet op het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 37, 38, 39 en 123, in fine, van de wet van 9 juli 1926 op de werkrechtersraden.

doordat de bestreden beslissing aan verweerder «akte geeft van zijn wraking gericht tegen rechter Schoeters, ze gegrond verklaart en zegt voor recht dat deze niet verder in onderhavige zaak zal mogen zetelen», om reden dat «in de loop van de onderzaking der partijen en van de debatten de heer Schoeters, zetelend als raadslid, op de openbare zitting zijn mening te kennen gaf dat het gebruik, door beroeper (hier verweerder) ingeroepen en waarover partijen in betwisting zijn, niet bestaat; dat het al of niet bestaan van dit gebruik voor de beslechting van het geding van beslissende aard is en het voorwerp uitmaakt van het tussenarrest van 10 juni 1955; dat onmiddellijk, ter zitting, beroeper, ingevolge deze meningsuiting ter zitting door een der rechters, schriftelijke besluiten neerlegde waardoor Van Blerck gezegde rechter Schoeters verklaarde te wraken; dat deze wraking gegrond is, dat de meningsuiting op de openbare zitting over een punt dat aangaande de beslissing over de grond der zaak van het grootste gewicht is, van aard is om zowel bij de partijen als bij het publiek dat ter zitting aanwezig was een vermoeden van partijdigheid te doen ontstaan aangaande de later ten gronde te vellen beslissing en dit in strijd is met de eerbied die aan de rechterlijke beslissingen verschuldigd is; dat dienvolgens het arbeidsgericht van beroep van oordeel is dat de wraking als gegrond moet worden aanzien, zodat de heer Schoeters niet meer in de huidige zaak kan zetelen»;

dan wanneer verweerder, om rechter Schoeters te wraken, de akte van wraking bij deurwaardersexploot aan de griffier van de raad had moeten betekenen, waarop de besproken rechter binnen de twee dagen zijn antwoord had kunnen aanbrengen, waarna deze akte, op aanzoeken van de meest gerede partij, aan de procureur des Konings had moeten gezonden worden, waarop de rechtbank van eerste aanleg, alleen bevoegd, zich over de wraking zou uitgesproken hebben,

doordat de bestreden beslissing, zelf op loutere be-

sluiten de wraking uitsprekend van rechter Schoeters, dan wanneer daartoe enkel de rechtbank van eerste aanleg bevoegd is, de in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft :

Over de grond van niet-ontvankelijkheid afgeleid uit de nieuwigheid van het middel.

Overwegende dat het middel de beslissing verwijt uitspraak te hebben gedaan over een verzoek dat tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg behoort ;

Dat, daar het steunt op een bepaling van openbare orde, dergelijk middel voor de eerste maal vóór het Hof mag worden voorgesteld :

Overwegende dat, door een eerste dispositief, de bestreden beslissing de door verweerder tegen werk-rechter Schoeters gerichte wraking gegrond verklaart en, dienvolgens, voor recht zegt dat deze niet verder in onderhavige zaak zal zetelen, en tevens, door een tweede dispositief gewezen over de grond, de gewraakte werkrechter steeds van de zetel deeluitmakend, verweerder tot een door hem aangeboden bewijs heeft toegelaten ;

Overwegende dat zo, wanneer een werkrechter zelf aan de raad bekend maakt dat hij weet dat er een reden is waarop hij zou kunnen worden gewraakt, de werkrechttersraad of de werkrechttersraad van beroep mag beslissen, krachtens de artikelen 39 en 123 van de wet van 9 juli 1926, dat die werkrechter zich moet onthouden, er integendeel volgt uit de artike'len 37 en 39 van dezelfde wet dat zij de macht niet hebben om een door een van de partijen voorgestelde wraking gegrond te verklaren ;

Overwegende dat verweerder weliswaar staande houdt dat in het onderhavig geval werkrechter Schoeters, daar hij deel genomen heeft aan het dispositief waarbij de door verweerder gedane wraking gegrond wordt verklaard, in de wraking heeft berust zodat deze definitief is geworden ;

Maar overwegende dat de deelneming van een rechter aan een beslissing geen berusting uitmaakt en dat, bovendien, artikel 37 van de wet van 9 juli 1926 de wijze bepaalt waarop een gewraakte werkrechter geldig in de wraking berust ;

dat het middel gegrond is ;

En overwegende dat de verbreking van het eerste dispositief de verbreking van het tweede medebrengt, hetwelk onder meer op de motieven van het eerste dispositief is gegrond :

Om die redenen.

Verbreekt de bestreden beslissing ;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Veroordeelt verweerder tot de kosten ;

Verwijst de zaak naar de werkrechttersraad van hoger beroep te Brussel, kamer voor werklieden.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 24 september 1956.

Voorzitter : M. Fettweis.

Raadsheer-Verslaggever : M. Moriamé.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Strafvordering. — Substantieel karakter van de bij artikel 10 van de wet van 1 mei 1849 voorgeschreven ondertekening van het proces-verbaal der terechtzitting zowel door de voorzitter als de griffier.

Krachtens artikel 10 van de wet van 1 mei 1849 moeten de door de artikelen 155 en 189 van het Wetboek van Strafvordering voorgeschreven aantekeningen zowel door de voorzitter als door de griffier worden getekend.

Deze formaliteit, die is voorgeschreven om aan het proces-verbaal der terechtzitting een authentiek karakter te geven, is substantieel.

Het niet vervullen van deze formaliteit heeft de nietigheid ten gevolge van het op die rechtspleging uitgesproken vonnis.

Lenoir t/ P.V.B.A. Delhaize Frères et Cie Le Lion,
P.V.B.A. Ziegler et Cie. b.p.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 juli 1956 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de over de publieke vordering gewezen beslissing :

Over het middel van ambtswege, schending van artikel 10 van de wet van 1 mei 1849 :

Overwegende dat, naar luid van artikel 10 van de wet van 1 mei 1849, de door de artikelen 155 en 189 van het Wetboek van strafvordering voorgeschreven aantekeningen zowel door de voorzitter als door de griffier moeten worden getekend ;

Dat deze formaliteit, voorgeschreven om aan het proces-verbaal der terechtzitting een authentiek karakter te geven, substantieel is ;

Overwegende dat het proces-verbaal van de terechtzitting van de correctionele rechtbank te Brussel van 26 mei 1956, hetwelk de verklaringen van de getuigen inhoudt, niet van de handtekening van de voorzitter voorzien is ; dat het niet vervullen van deze formaliteit het op die rechtspleging uitgesproken vonnis nietig maakt ;

Overwegende dat het Hof van beroep evengemeld vonnis bevestigd heeft, zonder uit de elementen van zijn overtuiging de op voormelde terechtzitting opgenomen deposities te verwijderen, dan wanneer het onder meer niet bewezen is dat die deposities onder ede zijn afgelegd ;

Overwegende dat het bestreden arrest mitsdien de in eerste aanleg begane nietigheid overgenomen en dus de in het middel aangeduide wetsbepaling geschonden heeft ;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de over de burgerlijke vorderingen gewezen beslissing :

Overwegende dat de verbreking van de beslissing over de publieke vordering vernietiging met zich brengt van de over de burgerlijke vorderingen gewezen beslissing, welke het gevolg van de eerste is ;

Om die redenen.

Verbreekt het bestreden arrest ;

Beveelt dat melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing :

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Veroordeelt de verwerende burgerlijke partijen elk tot één tiende van de kosten, het overblijvende de Staat ten laste zijnde;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 15 oktober 1957.

Zetel: MM. Vranckx, voorzitter,
Mast, verslaggever, en Buch.

Auditoraat: M. Similon.

Advocaten: Mrs Cambier en Vos.

1. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Termijnen. — Aanvang. (1)
2. Raad van State. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid. — Subjectieve rechten. (2)
3. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Voorwerp. (3 en 4)
4. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Middel. (5)
5. Rechtspleging. — Memorie van wederantwoord. (5)
6. Openbare Onderstand. — Commissie van Openbare Onderstand. — Personeel. — Geneesheren. (6 tot 17)
7. Raad van State. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid. — Voorafgaand beroep. (6)
8. Gemeenten. — Voogdij over de gemeenteoverheden. Goedkeuring. (6)
9. Openbare Onderstand. — Commissie van Openbare Onderstand. — Goederen. (9)
9. Burgerlijke en individuele rechten. — Gelijkheid voor de wet. (11)

1. Het is niet bewezen dat de verzoeker kennis zou hebben gehad van de bestreden akte meer dan zestig dagen vóór het indienen van zijn beroep.
2. De omstandigheid dat de vernietiging van administratieve reglementen en benoemingen van aard is een weerslag te hebben op de subjectieve rechten van de verzoeker, kan de onbevoegdheid van de Raad van State niet ten gevolge hebben.
3. Het beroep is niet ontvankelijk in zover het strekt tot vernietiging van akten welke het niet nader bepaalt.
4. ... Of die dagtekenen van na het beroep.
5. Een middel dat voor de eerste maal in de memorie van wederantwoord wordt aangevoerd, is niet ontvankelijk wanneer de verzoeker er kennis kon van hebben op het ogenblik van het instellen van het beroep.
6. De geneesheer van een commissie van openbare onderstand is niet ontvankelijk de vernietiging te vorderen van de beslissingen van de commissie welke hij heeft voorgelegd aan de bestendige deputatie op grond van artikel 4 van de wet van 6 aug. 1909, wanneer hij beroep heeft ingesteld bij de Koning tegen de beslissing van de bestendige deputatie die zijn bezwaarschrift verworpen heeft, en de Koning nog geen uitspraak heeft gedaan over dit beroep op het ogenblik van het indienen van het verzoekschrift.

...Ook wanneer de Koning dit beroep tijdens het geding heeft afgewezen omdat de wet van 6 aug. 1909 terzake niet toepasselijk was (impliciete oplossing).

7. Geen enkele bepaling van de wet van 6 augustus 1909 verbiedt aan de commissie van openbare onderstand een geneesheer voor een bepaalde periode te

benoemen en hem op de leeftijd van 65 jaar op pensioen te stellen.

8. De wet van 21 december 1927 is niet toepasselijk op de chirurg-dienstoverste van het ziekenhuis ener commissie van openbare onderstand, die de voorwaarden gesteld bij deze wet niet vervult.
9. De akten waarbij aan de commissie van openbare onderstand een gedeelte van de honoraria van haar geneesheren wordt toegekend, zijn noch een verkrijging van goederen, noch een beding, een dading of een vaste belegging van kapitalen, waarop artikel 49 van de wet van 10 maart 1925 zou toepasselijk zijn.
10. De akten waarbij de commissie van openbare onderstand de vergoeding vaststelt die de geneesheren haar verschuldigd zijn voor de door hen genoten voordelen, zoals het gebruik van de operatiezalen en de geneeskundige instrumenten of de door het ziekenhuis aangebrachte cliënteel, zijn strijdig noch met de bepalingen van de besluitwet van 28 december 1944, noch met artikel 61 van het besluit van de Regent van 21 maart 1945 betreffende de organisatie van verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.
11. Die akten brengen noch de principes van de wet van 27 november 1891, noch het beginsel van de gelijkheid van de Belgen voor de wet in het gedrang.
12. Generlei wettelijke bepaling verbiedt aan de commissie van openbare onderstand regelen te bepalen betreffende de vaststelling van het bedrag der honoraria verschuldigd door de betalende zieken die in haar inrichtingen worden verzorgd. De geneesheer die vrijwillig zijn praktijk in deze inrichtingen uitoefent, moet het reglement ervan nakomen. Die verplichting geldt ook wat de regelingen betreft die door een commissie kunnen worden genomen om de terugbetaling van de kosten voor het beheer, het gebruik van de gebouwen en het materiaal te waarborgen.

Hermans t/ C.O.O. en Gemeente Genk

Gezien het verzoekschrift van 2 februari 1955;

Gehoord het eensluidend advies van de heer L. Similon, substituut;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging:

1° van de beslissing d.d. 18 februari 1954 van de commissie van openbare onderstand van Genk houdende vaststelling van het reglement van orde van het St-Jans-ziekenhuis;

2° van de beslissing d.d. 3 december 1954 van de commissie houdende:

- a) instelling van het consultatief comité van toezicht van het ziekenhuis,
- b) samenstelling van het geneesherenkorps,
- c) reglementering betreffende de aanstelling van een syndicus en een vice-syndicus;

3° van een niet nader bepaalde beslissing van de commissie waarnaar de beslissing sub 2° verwijst.

4° van alle andere beslissingen die de commissie van openbare onderstand mocht hebben genomen betreffende de instelling, de werking, de reglementering van de diensten in het St-Jans-ziekenhuis te Genk, de betrekkingen van deze diensten en van de commissie met de geneesheren en met de verzoekende partij in het bijzonder;

5° van al de benoemingen van geneesheren, syndicus en vice-syndicus in het St-Jans-ziekenhuis te Genk, gedaan in uitvoering van de sub 1° bestreden akte;

6° van de beslissing van 19 maart 1954 van de tweede tegenpartij houdende goedkeuring van de sub 1° bestreden akte;

7° van elke akte welke mocht genomen zijn door de tweede tegenpartij betreffende de instelling, de werking, de reglementering der diensten van het St-Jans-ziekenhuis te Genk, de betrekkingen tussen de diensten van de commissie van openbare onderstand te Genk en de geneesheren en de verzoeker in het bijzonder, de benoeming van de geneesheren, syndicus en vice-syndicus in het St-Jans-ziekenhuis te Genk;

Overwegende dat de commissie van openbare onderstand te Genk door een beslissing d.d. 1 maart 1935 de bezoldigingsvoorwaarden, gehecht aan de functie van heekkundig diensthoofd van het ziekenhuis te Genk, vaststelde; dat verzoeker op 5 april 1935 door de commissie van openbare onderstand tot deze functie werd benoemd; dat de commissie van openbare onderstand bij beslissing van 19 augustus 1953 het tarief van de erelonen van de geneesheren wijzigde; dat bij beslissingen van 18 februari 1954 de commissie van openbare onderstand door een nieuw reglement van orde de bezoldigingsvoorwaarden van de geneesheren bepaalde en het personeelskader vaststelde zowel voor het medisch korps als voor het verplegerskorps, de directie en het dienstpersoneel; dat de gemeenteraad van Genk op 19 maart 1954 deze beslissingen goedkeurde; dat een koninklijk besluit van 22 juni 1954 eerder vermelde beslissingen van 18 februari en 19 maart 1954 vernietigde « wat de vaststelling van het kader van het geneeskundig personeel en dit van het onderhoudspersoneel betreft »; dat het dagelijks bestuur der commissie van openbare onderstand op 1 december 1954 besliste dat « de hh. dokters zouden aanzocht worden samen met hun collega's deel uitmakende van het geneesherenkorps van het ziekenhuis, de syndicus en de vice-syndicus aan te stellen en aan de commissie voor 1 januari a.s. hun namen bekend te maken »; dat de commissie van openbare onderstand op 2 december 1954 besliste dat het reglement van orde van 18 februari 1954 op 1 januari 1955 in werking zou treden; dat een afschrift van dit reglement bij brief van 3 december 1954 aan verzoeker werd betekend; dat verzoeker verklaart eerst op 6 december 1954 van deze reglementen kennis te hebben gehad; dat verzoeker, op grond van artikel 4 van de wet van 6 augustus 1909 betreffende de vastheid van de bedieningen afhankelijkende van de openbare weldadigheidsinstellingen, op 17 december 1954 tegen eerder vermelde beslissing van 18 februari 1954, alsmede tegen de beslissing waarbij een raadgevend comité voor de controle van het ziekenhuis werd opgericht en een syndicus en een vice-syndicus werden aangesteld, bij de bestendige deputatie bezwaar indiende; dat de bestendige deputatie dit bezwaar afwees; dat een koninklijk besluit van 23 juni 1955 het beroep verwierp dat verzoeker tegen de beslissing van de bestendige deputatie had ingesteld; dat d't koninklijk besluit o.m. steunt op de considerans « ... dat de heer Dr Hermans ... staande houdt dat door het wijzigen van zijn activiteitssfeer en wegens het feit dat, bij het nieuwe reglement, de aanstelling voor het geneesherenkorps van een syndicus en een vice-syndicus voorzien wordt, de commissie van openbare onderstand van Genk hem, in feite, zijn functies van heekmeester-dienstoverste van de heekkundige dienst ontnemt waartoe hij bij beslissing van 5 april 1935 benoemd werd en zij aldus op een bedekte wijze zijn afzetting bewerkstelligt; ... dat door de reorganisatiemaatregelen van de commissie van Genk aan de benoeming in vast verband van de heer Dr Hermans in de hoedanigheid van heek-

meester-dienstoverste van de heekkundige dienst niet getornd wordt; dat het een onbetwistbaar recht is van de overheid die wettelijk bevoegd is om de openbare dienst in te richten en de ambtenaren te benoemen, in het belang van de goede werking der diensten en buiten elke tuchtmaatregel om, de opdrachten van die ambtenaren te wijzigen »;

Overwegende dat de tegenpartijen laten gelden dat het « haar niet mogelijk is precies uit te maken of het beroep tegen de reglementen van 18 februari 1954 binnen de wettelijke termijn werd ingesteld » daar verzoeker « ongetwijfeld lang voor de officiële notificatie van deze reglementen er kennis zou hebben van gehad »;

Overwegende dat het reglement van 18 februari 1954 eerst op 3 december 1954 aan verzoeker werd toegezonden; dat verzoeker beweert het pas op 6 december 1954 te hebben ontvangen en de tegenpartijen anderszins niet bewijzen dat verzoeker vóór deze datum kennis ervan had; dat het beroep, dat van 2 februari 1955 dagtekent, derhalve tijdig werd ingesteld;

Overwegende dat de tegenpartijen beweren dat de middelen van het beroep die de erelonen van de geneesheren betreffen, niet ontvankelijk zijn omdat het reglement van 19 augustus 1953, waarbij deze erelonen werden bepaald, op 21 augustus en 28 september 1953 aan de verzoekende partij werden ter kennis gebracht;

Overwegende dat dit middel niet in aanmerking kan worden genomen; dat de eerste tegenpartij bij de sub 1° bestreden beslissing eerder vermeld reglement van 19 augustus 1953 heeft gewijzigd; dat de sub 1° bestreden beslissing als onafhankelijk van dit reglement dient te worden beschouwd;

Overwegende dat de tegenpartijen laten gelden dat de Raad van State niet bevoegd is om van het beroep kennis te nemen daar het strekt tot de erkenning van het recht op het monopolie van de beoefening van de heekkunde in het hospitaal alsmede op de daaraan verbonden wedde, en deze rechten burgerlijke rechten zijn;

Overwegende dat dit middel niet in aanmerking kan worden genomen; dat het beroep inderdaad strekt tot vernietiging van administratieve reglementen en benoemingen en dat de omstandigheid dat die vernietiging van aard is een weerslag te hebben op de subjectieve rechten van verzoeker, de onbevoegdheid van de Raad van State niet ten gevolge kan hebben;

Overwegende dat de tegenpartijen laten gelden dat het beroep niet ontvankelijk is daar verzoeker het door artikel 4 van de wet van 6 augustus 1909 bedoeld beroep heeft ingesteld.

Overwegende dat verzoeker dit beroep inderdaad heeft ingesteld; dat hij in zijn bezwaar bij de bestendige deputatie en in zijn beroep bij de Koning o.m. liet gelden dat de bestreden akten hem op een bedekte wijze afstellen; dat de Koning nog geen uitspraak had gedaan op het ogenblik dat het beroep bij de Raad van State werd ingesteld; dat dit koninklijk besluit dat eerst van 23 juni 1955 dagtekent, door verzoeker niet wordt bestreden; dat in zoverre het beroep van verzoeker voor de Raad van State hetzelfde voorwerp heeft, het niet ontvankelijk is;

Overwegende dat het beroep evenmin ontvankelijk is in zover het strekt tot vernietiging van de sub 2°, 4°, 5° en 7° bestreden akten; dat het beroep inderdaad de akten waarvan de vernietiging wordt gevorderd niet nader bepaalt; dat het beroep op dit punt niet voldoet aan het bepaalde bij artikel 2, 2° van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State;

Overwegende dat verzoeker laat gelden dat de bestreden akten strijdig zijn met artikel 84 van de gemeentewet en met artikel 33 van de wet van 10 maart 1925 in zover zij de aanstelling van geneesheren, gehecht aan de commissie van openbare onderstand, en de aanwijzing van een syndicus en een vice-syndicus inhouden;

Overwegende dat de tegenpartijen terecht laten gelden en dat verzoeker niet betwist dat de commissie van openbare onderstand op de dag dat het beroep werd ingesteld nog niet was overgegaan tot de gewraakte aanstellingen; dat uit de termen van het verzoekschrift blijkt dat verzoeker door dit middel enkel de aanstelling van geneesheren en de aanwijzing van de syndicus en de vice-syndicus bestrijdt; dat het middel derhalve niet in aanmerking kan genomen worden;

Overwegende dat verzoeker aanvoert dat de commissie van openbare onderstand een verantwoordelijkheid eigen aan de werking van een openbare dienst heeft opgelegd aan personen die daartoe van bevoegde zijde geen opdracht ontvingen; dat deze beslissing strijdig is met artikel 4 van het reglement van 18 februari 1954 en dat de voorzitter en de secretaris van de commissie wederrechtelijk het geneeskundig korps van de commissie hebben vastgesteld; dat deze middelen, waarvan verzoeker kennis kon hebben op het ogenblik dat het beroep werd ingesteld, niet ontvankelijk zijn, daar zij voor het eerst in de memorie van wederantwoord worden uiteengezet;

Overwegende dat verzoeker aanvoert dat de bestreden akten, door een nieuw kader van het personeel der commissie vast te stellen, het koninklijk besluit hebben miskend dat het vastgesteld kader heeft vernietigd; dat hij tevens laat gelden dat deze akten door de tutelaire overheid niet werden goedgekeurd;

Overwegende dat dit middel in feite faalt; dat de beslissingen van de commissie van openbare onderstand van 18 februari 1954 en de beslissing van de gemeenteraad van 19 maart 1954, tot vaststelling van het kader van het geneeskundig personeel (en van het onderhoudspersoneel), bij koninklijk besluit van 22 juni 1954 werden vernietigd; dat echter een gewijzigd kader van dit personeel bij beslissing d.d. 27 augustus 1954 van de commissie van openbare onderstand werd vastgesteld; dat de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin op 10 januari 1955 aan de gouverneur van de provincie Limburg liet weten dat de beslissing houdende vaststelling van het nieuw kader van het geneeskundig personeel haar uitwerking mocht hebben;

Overwegende dat verzoeker laat gelden dat het reglement van de commissie van openbare onderstand van 18 februari 1954 strijdig is met de wet van 6 aug. 1909 doordat het de benoeming van de geneesheren beperkt tot een periode van zes jaar en de pensioenstelling op de leeftijd van 65 jaar bepaalt;

Overwegende dat dit middel niet kan worden weerhouden daar geen bepaling van de eerder vermelde wet aan de commissie van openbare onderstand verbiedt een geneesheer voor een periode van zes jaar te benoemen en hem op de leeftijd van 65 jaar op pensioen te stellen;

Overwegende dat verzoeker aanvoert dat de bestreden akten de niet-opheffen bepalingen van het reglement welke de functie van verzoeker beheersen, misken en tevens een miskenning inhouden van de verkregen rechten van verzoeker als regelmatig en definitief benoemd heelkundig diensthoofd;

Overwegende dat dit middel, zoals het toegelicht wordt in de memorie van wederantwoord, er op neer-

komt te beweren dat de bestreden akten een bedekte afzetting of een weddevermindering inhouden; dat het, om de eerder vermelde redenen, niet ontvankelijk is daar verzoeker het door artikel 4 van de wet van 6 augustus 1909 bedoeld beroep heeft ingesteld;

Overwegende dat verzoeker laat gelden dat de bestreden akten, « waar zij een gedeelte van de honoraria der geneesheren aan de commissie van openbare onderstand toekennen », de wet van 21 december 1927, artikel 49 van de wet van 10 maart 1925, de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid, en artikel 61 van het besluit van de Regent van 21 maart 1945 hebben geschonden;

Overwegende dat de wet van 21 december 1927 betreffende de beroepsklerken, technische bedienden, politieagenten en in het algemeen al de aangestelden der gemeenten en der daarvan afhangelende besturen, niet toepasselijk is op verzoeker die de voorwaarden niet vervult gesteld bij deze wet;

Overwegende dat de akten waarbij, volgens verzoeker, aan de commissie van openbare onderstand een gedeelte van de honoraria der geneesheren wordt toegekend, noch « een verkrijging van goederen, noch een lening, een dading of een vaste belegging van kapitalen is »; dat artikel 49 van de wet van 10 maart 1925 derhalve op deze akten niet toepasselijk is;

Overwegende dat de akten waarbij de commissie van openbare onderstand de vergoeding vaststelt die de geneesheren haar verschuldigd zijn voor de door hen genoten voordelen, zoals het gebruik van de operatiezalen en de geneeskundige instrumenten of de door het ziekenhuis aangebrachte cliënteel, strijdig zijn noch met de bepalingen van de besluitwet van 28 december 1944, noch met artikel 61 van het besluit van de Regent van 21 maart 1945 betreffende de organisatie van verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

Overwegende dat verzoeker aanvoert dat de bestreden akten strijdig zouden zijn met de principes van de wet van 27 november 1891 en met artikel 6 van de Grondwet doordat de hulp, door de commissies verleend, ten laste valt van de collectiviteit en niet door de geneesheren dient te worden gedragen;

Overwegende dat de akten waarbij de commissie van openbare onderstand het bedrag vaststelt, dat door de geneesheren voor de genoten voordelen en de gedane onkosten is verschuldigd, noch de principes van de wet van 27 november 1891, noch het beginsel van de gelijkheid van de Belgen voor de wet, in het gedrang brengen;

Overwegende dat verzoeker laat gelden dat de tegenpartijen haar bevoegdheid overschrijden door amts-halve het bedrag van de honoraria vast te stellen die aan de geneesheren zijn verschuldigd voor de zorgen die aan de betalende zieken werden gepesteed; dat hij bovendien betoogt dat artikel 18 van het algemeen reglement (geneesheren-dienstoversten) wederrechtelijk bepaalt dat het vastgesteld procent van de medische honoraria op rekening van de commissie van openbare onderstand zal overgeschreven worden zelfs indien deze som van de betrokkenen of mutualiteiten nog niet werd ontvangen;

Overwegende dat generlei wettelijke bepaling aan de commissie van openbare onderstand verbiedt regelen te bepalen betreffende de vaststelling van het bedrag van de honoraria van de betalende zieken die in haar inrichtingen worden verzorgd; dat de geneesheer die vrijwillig zijn praktijk in deze inrichtingen uitoefent, het reglement van deze instellingen moet nakomen; dat die regel ook geldt wat de regelingen betreft die door een commissie kunnen worden genomen om de terugbetaling te waarborgen van de kosten voor het beheer, het gebruik van de gebouwen en het materiaal;

Overwegende dat hieruit volgt dat het beroep niet gegrond is,

Besluit :

Artikel 1. Het beroep is verworpen.

Artikel 2. De kosten, ten bedrage van zeventienhonderd vijftig frank, komen ten laste van verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 16 november 1956.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en De Vreese.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Vermeulen.

Advocaten : Mrs. Degen en Robeys.

Onbewaakte overweg. — Verzuim van signalisatie door N.M.B.S. en gemeente. — Begrip « vrijwaring ». — Geen vrijwaringsplicht van de gemeente tegenover de N.M.B.S.

Advies van O. M. enigszins afwijkend.

Rechtsleer en rechtspraak breiden het begrip « vrijwaring » uit tot de verbintenis, die op iemand rust om een ander persoon te vergoeden wegens de door zijn onrechtmatige daad veroorzaakte schade.

De vordering in vrijwaring kan bij afzonderlijke en hoofdactie worden ingesteld.

Verzuim door een gemeente van signalisatie langs een openbare weg, die naar een onbewaakte spooroverweg leidt.

De N.M.B.S. is verplicht de vereiste maatregelen te nemen om de veiligheid van het verkeer ter plaatse te verzekeren.

De door het K.B. van 26 maart 1936 ingerichte signalisatie maakt een geheel van verplichtingen uit, die door de N.M.B.S. dienen te worden nageleefd. Deze kan haar eigen fout niet inroepen tegenover de gemeente, die de N.M.B.S. niet moet vrijwaren voor de gevolgen van de onrechtmatige daad, die de N.M.B.S. heeft gepleegd.

N.M.B.S. t/ gemeente Lepegem.

Advies van het O.M.

De N.M.B.S. heeft binnen de wettelijke termijn, in regelmatige vorm, een ontvankelijk beroep ingesteld tegen een vonnis op tegenspraak tussen partijen gegeven op 24 november 1954 door de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, beslissing waarbij de vordering tot vrijwaring van de N.M.B.S. afgewezen werd, waar deze vordering strekte tot terugbetaling aan appellante van een bedrag, 67.671,65 fr: groot, waartoe de N.M.B.S. zelf veroordeeld werd bij in kracht van gewijsde gegaan arrest van het Hof van beroep te Brussel dd. 7 januari 1953, wegens de schadelijke gevolgen van een ongeval, dat zich voordeed op 8 december 1949, aan de onbewaakte overweg n° 38 van de spoorlijn Leupegem-Berchem, grondgebied Leupegem, en waarbij de autowagen van zekere Vandenberghen Nicolas, aanzienlijke schade opliep.

* * *

heeft de eerste rechter de oorspronkelijke vordering hoofdzakelijk ongegrond verklaard omdat er, naar zijn oordeel, geen oorzakelijk verband bestaat tussen de ingeroepen schuld en de schade, daar deze door de N.M.B.S. ingeroepen schade de door haar geleden verarming is, geleden tengevolge van de uitbetalingen die zij deed tot vergoeding van de schade geleden door de benadeelde Vandenberghen, ter uitvoering van het arrest van het Hof van beroep te Brussel, zodat de ingeroepen schade niet voortspruit uit de eventueel door de gemeente Leupegem gepleegde schuld, maar haar oorzaak vindt in de tenuitvoerlegging van een gerechtelijke veroordeling.

Appellante houdt voor dat haar oorspronkelijke vordering tot voorwerp had te horen verklaren dat de gemeente Leupegem er toe gehouden is de N.M.B.S. te vrijwaren van de veroordeling tegen haar uitgesproken door het arrest van het Hof van beroep te Brussel, en zulks op grond van de aansprakelijkheid wegens onrechtmatige daad, aan geïntimeerde ten laste gelegd, en waarvan de schuld zou bestaan in het verzuim de door de reglementaire bepalingen voorgeschreven voorafgaande wegsignalisatie op de openbare weg leidende tot de onbewaakte overweg te hebben doen plaatsen.

I. Bij nader onderzoek van de grondbeginselen die de vrijwaring in ons recht beheersen, is de vrijwaring, in enge zin opgevat, een verbintenis die rechtstreeks of onrechtstreeks, voortspruit uit de wet, een overeenkomst of een oneigenlijke overeenkomst, en waardoor een persoon gehouden is een ander persoon te vrijwaren, hetzij door een tegen laatstgenoemde ingestelde vordering te doen afwijzen, hetzij door haar te vergoeden wegens de schade die zij hierdoor geleden heeft (zie : Cass. fr., 30 juni 1924, D.H. 1924, 603).

Anders gezegd, is de vrijwaring de wettelijke conventionele of quasi-conventionele verbintenis een bepaalde persoon te verdedigen tegen een dreigende schade, of haar te vergoeden zo deze schade verwezenlijkt wordt (Zie : De Pape, « Etudes sur la compétence civile », B. II, blz. 10, n° 1).

Nochtans wordt door de rechtspraak eveneens van vrijwaring gesproken waar het de verbintenis betreft die op iemand weegt een ander persoon te vergoeden wegens de schade haar veroorzaakt door zijn eigen onrechtmatige daad. (Zie R.P.D.B., Tw. Garantie, n° 5 en 13).

Zo de vrijwaring kan worden ingesteld, zowel bij afzonderlijke en hoofdzakelijke vordering, zoals in onderhavig geval, als bij wijze van incidentele vordering tot oproeping in vrijwaring (wat in zake niet is geschied), dan nog moet worden nagegaan of een vordering tot vrijwaring kan worden uitgeoefend.

Zulks zal enkel het geval zijn telkens de schuld gepleegd door de verweerder in vrijwaring rechtstreeks tot gevolg had de aansprakelijkheid van de aanlegger in vrijwaring, geheel of gedeeltelijk, te veroorzaken.

Er moet dus een rechtstreeks verband bestaan tussen de aansprakelijkheid van de aanlegger in vrijwaring (in casu de N.M.B.S.) en de schuld van de verweerder in vrijwaring (in casu de gemeente Leupegem). Zulks wordt zeer duidelijk in het licht gesteld door een arrest van het Franse Cassatiehof dd. 7 mei 1929 aangehaald door Mazeaud (« Traité théorique et pratique de la responsabilité civile délictuelle et contractuelle », B. III, 4de druk, n° 2188, blz. 289, voetnoot 1) :

« Attendu que celui qui, déclaré responsable du dommage causé exerce, pour se faire indemniser des condamnations prononcées contre lui, à ce titre, un recours contre un tiers, est tenu d'établir une relation directe entre le fait générateur de sa propre responsabilité et la faute qu'il relève à la charge du défendeur à l'action en garantie ».

Na terecht de exceptie van gerechtelijk gewijsde, door geïntimeerde opgeworpen, te hebben afgewezen,

In onderhavig geval wil het ons voorkomen dat niet alleen de N.M.B.S., maar ook de gemeente Leupegem, in zekere mate, een schuld heeft gepleegd, waar deze gemeente verzuimd heeft, op de openbare weg, bij het naderen van de onbewaakte overweg, de reglementaire waarschuwingstekens aan te brengen, zoals voorzien bij artikel 131 van het K.B. dd. 1 februari 1934 en het K.B. van 26 maart 1936, genomen in uitvoering van de wet van 1 augustus 1899 houdende herziening der wetgeving en reglementen op de politie van het vervoer en van het verkeer van alle vervoermiddelen te lande, van trek-, last- of rijdieren en van vee.

Aan de gemeente wordt inderdaad de wettelijke opdracht toevertrouwd de veiligheid in de straten en openbare plaatsen te verzekeren, alsmede al wat de veiligheid en het gemak van doorgang in de straten, perrons, plaatsen en openbare wegen betreft (Decreet van 14 december 1789, artikel 50; artikel 1, par. 3, titel XII der wet van 16/24 augustus 1790) (Zie: Verbreking, 9 maart 1936, Pas. 1936-I-181; Verbreking, 20 december 1951, Pas. 1952, I, 204; R. W. 1951/52, kol. 1822; Rb. Brussel, 28 januari 1949, R.G.A.R. 1949-4468; Brussel, 13 april 1956, R. W. 1955/56, kol. 1914; Cfr. L. Bosschaert, « Wetgeving en Verkeerssignalisatie », T. v. Best. Wet., 1952, blz. 372).

De tekortkomingen bij het aanbrengen van de voorafgaande signalisatie op de openbare weg, in de nabijheid van een onbewaakte overweg over een spoorlijn brengt dan ook m.i. de aansprakelijkheid van de gemeente rechtstreeks in het gedrang, waar deze gemeente er niet over gewaakt heeft het verzuim van signalisatie, gepleegd door de N.M.B.S. te herstellen, door zelf haar wettelijke opdracht ten opzichte van de weggebruikers te vervullen. (Zie o.m. R. Van Roye, « Le Code de la circulation », Larcier, 1956, n° 1545, blz. 810).

Er bestaat dus, in onderhavig geval, wel degelijk rechtstreeks verband tussen de aansprakelijkheid van de N.M.B.S. en de schuld van de gemeente Lepegem, ten opzichte van het ongeval.

Evenwel, uit het arrest gewezen door het Hof van beroep te Brussel op 7 januari 1953, blijkt duidelijk dat de aansprakelijkheid van de N.M.B.S. in aanzienlijke mate in het gedrang dient te worden gebracht, wegens tekortkomingen die aan die van de gemeente Leupegem volkomen vreemd zijn, nl. het gebrek aan zichtbaarheid op het spoor, zodanig dat een aan een geringe snelheid rijdend weggebruiker slechts een spoortrein kon zien aankomen wanneer het te laat was.

Naar ons oordeel, bestaat er inzake in werkelijkheid een verdeelde aansprakelijkheid tussen de N.M.B.S. en de gemeente. Rekening gehouden met het feit dat de schuld van de gemeente Leupegem in heel wat mindere mate dan die van de N.M.B.S., de schade heeft veroorzaakt, kan deze verdeling van aansprakelijkheid m.i. billijk bepaald worden op drie vierden ten laste van de N.M.B.S. en slechts een vierde ten laste van de gemeente.

* * *

Wij besluiten dienvolgens tot de gedeeltelijke gegrondheid van het beroep en tot de veroordeling van de gemeente Lepegem tot terugbetaling aan de N.M.B.S.

67.671,65

van een bedrag gelijk aan ————— = 16.971,91 fr.

4

Arrest.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op

tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde op 24 november 1954;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat de vordering van appellante er toe strekt de gemeente Leupegem te horen veroordelen tot « terugbetaling » van de som van 67.671,65 fr., bedrag der schadeloosstelling waartoe appellante veroordeeld werd bij arrest van het Hof van beroep te Brussel dd. 7 januari 1953, wegens aanrijding, op 8 december 1949, aan de onbewaakte overweg n° 38 te Leupegem, tussen een trein en het voertuig bestuurd door zekere Vandenberghen;

Overwegende dat gemeld arrest het ongeval ten dele toeschreef aan de afwezigheid van reglementaire waarschuwingstekens;

Overwegende dat appellante de gemeente Leupegem, op wier grondgebied de overweg gelegen is, aansprakelijk stelt voor dit verzuim;

Overwegende vooreerst dat de eerste rechter om oordeelkundige redenen de exceptie van gerechtelijk gewijsde, door geïntimeerde opgeworpen, afgewezen heeft;

Overwegende, dat, in tegenstelling met de zienswijze van de rechtbank, de vordering er ene is tot vrijwaring, in brede zin opgevat; dat immers rechtsleer en rechtspraak het begrip « vrijwaring » uitbreiden tot de verbintenis die op iemand weegt een ander persoon te vergoeden wegens de schade veroorzaakt door zijn onrechtmatige daad (Garsonnet III, 3de druk, n° 597, bl. 236, R.P.D.B. v° Garantie n° 5 en 13);

dat de vrijwaring bij afzonderlijke en hoofdzakelijke vordering kan worden ingesteld;

Overwegende dat volgens appellante de fout van geïntimeerde zou hebben bestaan in haar nalatigheid de overweg doelmatig te seinen;

Overwegende dat de N.M.B.S. uit het oog verliest dat wanneer zij een onbewaakte overweg inricht, zij gevaar schept voor het verkeer;

dat men aldus niet inziet waarom zij er niet toe zou gehouden zijn de vereiste maatregelen te nemen om de veiligheid van het verkeer op die plaats te verzekeren;

dat de signalisatie ingericht door het K.B. van 26 maart 1936 een geheel van verplichtingen uitmaakt welke dienen nageleefd te worden door de N.M.B.S. (in dien zin Beroep Gent 22-6-1951, Bullet. des Assur. 1951, blz. 717; idem 8 april 1954, Pass. 1955 II 29; R.G.A.R. 1955, n° 5606; Wilkin, Loi Communale, T.I. n° 403, bl. 554);

Overwegende dat, indien men zelfs mocht aannemen dat geïntimeerde, ten overstaan van het verzuim van wege de N.M.B.S., op grond van het dekreet van 14 december 1789, artikel 50, en van de wet van 16/24 augustus 1790, titel XI, artikel 3 1°, waarbij zij gehouden is de veiligheid en het gemak van doorgang te verzekeren in de straten en openbare plaatsen, zélf de voorgeschreven signalen had moeten aanbrengen, het vanwege appellante niet opgaat haar eigen fout in te roepen tegenover geïntimeerde; dat de gemeente Leupegem de N.M.B.S. zeker niet moet vrijwaren voor de gevolgen van de onrechtmatige daad die zij, appellante, heeft gepleegd;

Overwegende derhalve dat de vordering alle grond mist;

Om deze redenen,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935, Alle andere besluiten als ongegrond verwerpende.

Gehoord de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn advies,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond; bevestigt dienvolgens het vonnis a quo en verwijst appellante in de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 16 mei 1957.

Voorzitter: M. De Preter.

Rechters: M.M. Bossyns en Ceulemans.

O.M.: M. De Smedt.

Advocaat: Mr. Lebacqz.

Echtscheiding door onderlinge toestemming. — Verkorting van de termijn van weduwstaat. — Vertrekpunt van deze termijn.

Na echtscheiding door onderlinge toestemming loopt de termijn van weduwstaat niet vanaf het ogenblik, waarop de voorzitter van de rechtbank de vrouw heeft gewaarschuwd haar intrek te nemen in het huis, waaromtrent zij met haar echtgenoot was overeengekomen.

Artikel 228 B.W. spreekt zeer uitdrukkelijk van rechterlijke machtiging tot het nemen van een afzonderlijk verblijf; als zodanig kan niet gelden de waarschuwing, die de voorzitter bij de aanvang van een echtscheidingsprocedure door onderlinge toestemming tot de vrouw richt om haar intrek te nemen in een overeengekomen huis.

Van den Eynde t/ Lasters.

Advies van het O.M.

Door aanlegster wordt de verkorting gevraagd van de termijn van driehonderd dagen sedert de ontbinding van haar vorig huwelijk, ten einde haar te machtigen onmiddellijk in het huwelijk te treden.

Hiertoe steunt zij op het nieuw artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd door de wet van 30 juni 1956, waarbij onder meer bepaald wordt dat deze termijn van driehonderd dagen kan opgeheven worden, indien tussen de echtgenoten een onmogelijkheid om gemeenschap te hebben ten minste driehonderd dagen heeft geduurd, de morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben, in bepaalde omstandigheden, met de physische onmogelijkheid kunnende gelijk gesteld worden.

Artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat deze morele onmogelijkheid het gevolg zou zijn van het feit: « dat de vrouw, in de loop van de echtscheidingsprocedure die tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid, of van de procedure tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed die hangende was bij het overlijden van de man, rechterlijk gemachtigd is geweest een afzonderlijke verblijfplaats te hebben », tenzij zou vaststaan dat beide echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest.

* * *

Terzake werd, bij vonnis door de tweede kamer der Rechtbank van Eerste Aanleg op 20 maart 1957 verleend, de echtscheiding bij wederzijdse toestemming tussen verzoeker en de heer V.B. toegestaan.

Op 30 maart 1957 werd deze echtscheiding door de Ambtenaar van de Burgerlijke Stand van Antwerpen uitgesproken.

Bij de eerste verschijning van partijen vóór de heer Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen op 14 maart 1956, werd door de heer Voorzitter voornoemd, huidige aanlegster verwittigd « dat zij verblijf hoeft te houden op het overeengekomen adres te Antwerpen, bepaald verblijf tot aan de uitspraak der echtscheiding ».

Op deze oplegging van afzonderlijke woonplaats steunende, vraagt aanlegster bij toepassing van het nieuw artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek, de verkorting van de termijn van weduwstaat van driehonderd dagen, betogende dat deze termijn reeds lang verstreken is, vermits hij moet berekend worden uitgaand van het bevel van de heer Voorzitter der Rechtbank van 30 november 1955.

Deze stelling kan echter niet aanvaard worden, en stemt niet overeen met de inzichten van de wetgever.

* * *

Het wetsvoorstel n° 14 op 12 mei 1954 door Mevrouw Ciselet in de Senaat neergelegd, had voor doel, in bepaalde gevallen, een weduwe of een gescheiden vrouw de mogelijkheid te geven om te hertrouwen, door de termijn van weduwstaat niet meer bij de ontbinding van het huwelijk te laten ingaan, maar wel bij de feitelijke scheiding der echtgenoten.

Indien weliswaar bij de aanvang van de bespreking van het wetsvoorstel door Mevrouw Ciselet neergelegd, door deze laatste haar inzicht werd te kennen gegeven, als vertrekpunt van de termijn van weduwstaat inzake morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben, in aanmerking te nemen zowel het mislukken van de poging tot herziening voorzien bij de artikelen 239 of 281 tot 284 van het Burgerlijk Wetboek, als het verlot door de Voorzitter van de Rechtbank verleend om afzonderlijk te wonen (Belgische Senaat, Buitengewone Zitting 1954, vergadering van 12 mei 1954, wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 228, 296, 297 en 313 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de termijn van weduwstaat, Toelichting, Kapitel IV), dan werd nochtans deze zienswijze tijdens de verdere besprekingen vóór de Senaat (Gewone Zitting 1954 - 1955, Parlementaire Bescheiden, verslag n° 310 van 6 juli 1955; Discussie, zitting van 6 maart 1956, Parlementaire Bescheiden) en vóór de Kamer der Volksvertegenwoordigers (Parlementaire Bescheiden, verslag n° 471, 2 van 12 juni 1956; idem, zitting van 20 juni 1956), geleidelijk prijs gegeven ten voordele van een scherper omlijnd vereiste, te weten de rechterlijke machtiging een afzonderlijke verblijfplaats te hebben.

Bovendien werd bij deze gelegenheid de nadruk gelegd op het feit dat het nieuw artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek enkel van toepassing zou zijn bij rechterlijke machtiging, en niet uitgaand van een homologatie door de rechter van een aanwijzing van verblijfplaats in onderling overleg door de echtgenoten zelf bepaald, zoals in zake echtscheiding door onderlinge toestemming.

Zeër uitdrukkelijk heeft de heer Chot, verslaggever in de Senaat, dit laatste geval uitgesloten:

« De woorden « rechterlijk gemachtigd is een afzonderlijke verblijfplaats te hebben », — aldus spreker — » die voorkomen in lid 5 van artikel 1, wijzen er duidelijkerwijze op dat Uw Commissie van oordeel was dat — » ongeacht de oorzaken van korting of opheffing van » de termijn bedoeld bij lid 2 en lid 3 van artikel 228 — » de bepaling betreffende de morele onmogelijkheid om » gemeenschap te hebben, niet kan worden ingeroepen » in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming ».

» Immers, de verblijfplaats van de vrouw wordt niet

» aangewezen door de rechter, maar door de echtge-
 » noten zelf in onderling overleg. De Commissie was
 » van mening dat dit voorafgaand accoord minder over-
 » tuigend is wat een latere morele onmogelijkheid van
 » hereniging betreft. Het moreel klimaat dat tussen
 » de echtgenoten heerst, is vaak veel minder gespan-
 » nen dan tussen degenen die wegens een bepaalde
 » oorzaak scheiden. » (Senaat Gewone Zitting 1954-
 1955, Parlementaire Bescheiden, verslag n° 310 van
 6 juli 1955).

Dit verslag van de heer Chot werd eenstemmig goed-
 gekeurd.

* * *

Uitgaand van de hogervermelde beschouwingen, moet
 besloten worden dat de eis dient afgewezen te worden.

Vonnis

Aangezien eerste verzoekster, op grond van arti-
 kel 228 B.W., par. 4, gewijzigd door de wet van
 30 juni 1956, om verkorting verzoekt van de termijn
 van 300 dagen, die opzichts de vrouw de ontbinding
 van haar vorige huwelijk moet scheiden van een nieuw
 huwelijk;

Overwegende dat, echtgescheiden ingevolge weder-
 zijds toestemming, eerste verzoekster deze termijn wil
 doen ingaan vanaf het ogenblik waarop zij in de morele
 onmogelijkheid zou verkeerd hebben om gemeenschap
 met haar voormalige echtgenoot te hebben, en vermits
 de wetgever als dusdanig de rechterlijke beslissing aan-
 ziet, die de vrouw machtigde om een afzonderlijke
 woonst te hebben, eerste verzoekster deze termijn doet
 aanvangen vanaf de dag waarop de voorzitter der
 Rechtbank haar waarschuwde om haar intrek te nemen
 in het huis dat zij met haar echtgenoot was overeen-
 gekomen;

Overwegende nochtans dat artikel 228 B.W. zeer
 uitdrukkelijk spreekt van een rechterlijke machtiging
 tot het nemen van een afzonderlijke woonst en als dus-
 danig niet kan gelden: de waarschuwing, die de voor-
 zitter bij de aanvang van een rechtspleging in echt-
 scheiding bij wederzijdse toestemming aan de vrouw
 geeft om haar intrek te nemen in een overeengekomen
 huis;

Dat niet alléén die waarschuwing geen rechterlijke
 beslissing is, die noch tot de willige rechtsmacht, noch
 tot deze op tegenspraak van de rechter hoort, en waar-
 van geen minuut noch wat ook ter griffie overblijft,
 en die alleen thuis hoort in de na te komen vormen,
 waarvan de instrumenterende notarissen proces-verbaal
 houden, — maar zelfs het voorwerp van de waarschu-
 wing, t.w. het intrekken in een huis, wat dan nog een
 eigen beslissing van partijen is, waarin hun de volledig-
 ste vrijheid gelaten wordt, zelfs niet op het nemen van
 een afzonderlijke woonst of verblijf moet dragen;

Dat inderdaad, in zake echtscheiding bij wederzijdse
 toestemming, partijen enkel moeten overeenkomen in
 welk huis de vrouw zal verblijven, en niets hen princi-
 pieel belet haar dezelfde woning als die van de man
 toe te wijzen, zodat zowel de aard van de presidentiële
 tussenkomst, als de geenszins verplichte afzondering
 van de echtelieden, onoverkoombare bezwaren zijn om
 aan het gewijzigde artikel 228 B.W. die draagwijdte
 te schenken, die eerste verzoekster er wil aan geven;

Overwegende dan ook dat het verzoek van eerste
 verzoekster als ongegrond voorkomt;

Om deze redenen:

Wijst vertogers af van hun verzoek en veroordeelt
 hen tot de kosten.

NOOT: Tegen bovenstaand vonnis is hoger beroep
 ingesteld. Bij vonnis van dezelfde dag heeft dezelfde
 kamer van de Antwerpse rechtbank in dezelfde zin
 beslist inzake Mullens. — *Contra*: Rb. Doornik, 1e
 kamer, 4 februari 1957, J.T. 14-4-1957, 265; Rb. Luik,
 2e kamer, 6 november 1956, J. T. 23-12-1956, 730; Hof
 Brussel, 23 maart 1957, niet gepubliceerd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

1e Kamer. — 18 maart 1957.

Voorzitter: M. Van de Weyer.

Rechters: M.M. Kiekens en Bouquet.

Advocaten: Mrs P. G. Seghers en De Wachter.

Pacht. — Eigendomsoverdracht van het verpachte goed.
— Opzegging van de pacht door de nieuwe eigenaar
vóór de overschrijving van de akte van eigendoms-
overdracht. — Geldigheid.

Een verzet tegen een pachtopzegging, zoals geregeld
in artikel 1775 B.W., gewijzigd bij artikel 14 van de
wet van 7 juli 1951, op grond dat «de opzegging
nietig is», zonder vermelding van de reden van
nietigheid, is geldig.

Om artikel 1 der wet van 16 december 1851, ge-
wijzigd bij artikel 4 der wet van 8 juli 1924, te zijnen
gunste te kunnen invoeren als derde moet men zelf
een recht hebben, dat aan de nieuwe eigenaar kan
worden tegengeworpen en een concurrerend recht
op het vervreemde goed kunnen invoeren.

De pachter heeft geen zakelijk recht op het ge-
pachte goed.

Een pachtovereenkomst zonder vaste dagtekening
kan aan de nieuwe eigenaar van het goed niet wor-
den tegengeworpen (artikel 1743 B.W.).

Zulks schept voor de pachter geen concurrerend
recht op het gepacht goed.

De Boeck t/ Van Opstal.

Aangezien De Boeck J. H., bij geregistreerd exploit
 van deurwaarder L. Borremans, te Puurs, dd. 4 augus-
 tus 1956, in hoger beroep komt tegen een vonnis tegen-
 sprekelijk tussen partijen gewezen door de heer Vrede-
 rechter van het kanton Puurs dd. 5 juli 1956, waarbij
 voor recht gezegd wordt dat de opzeg door eiser in
 beroep, tevens oorspronkelijke eiser, gedaan op 19 de-
 cember 1955 van twee percelen land gelegen te Breen-
 donk, sectie A, nummer 188, groot 42 aren en 65 ca,
 en sectie A, nummer 163/f, groot 45 aren 64 ca, duide-
 lijk werd gegeven naar de vorm, doch vooraan de
 eiser in beroep eigenaar was tegenover de beroepenen,
 derwijze dat de opzeg nietig is en in zijn geheel als
 onontvankelijk dient afgewezen en waarbij eiser in
 beroep tot de kosten wordt veroordeeld en aan eiser
 in beroep akte wordt gegeven dat hij het geding schat
 op meer dan 5.000 frank, om te voldoen aan de wetten
 op de bevoegdheid en de aanleg;

Aangezien het beroep regelmatig en tijdig werd
 ingesteld en de ontvankelijkheid ervan niet wordt
 betwist;

Gezien, in regelmatige vorm overgelegd, het vonnis
 waartegen beroep;

Aangezien de oorspronkelijke vraag van eiser in
 beroep, gesteld bij exploit van dagvaarding van deur-
 waarder L. Borremans, dd. 11 mei 1956, er toe strekte

1) te horen zeggen voor recht dat de opzeg door eiser gegeven op 19 december 1955, gegrond en ook rechtmatig is; dat deze opzeg ten aanzien van beide beroepen, oorspronkelijke verweerders, zou worden goedgekeurd en van waarde verklaard; 2) dat de verweerders zouden veroordeeld worden om de twee percelen land ter beschikking te stellen van eiser ten laatste op 25 december 1957, de pachtovereenkomst dan beëindigd zijnde; 3) dat de verweerders zouden gehouden zijn de twee percelen dan te verlaten en ter vrije beschikking te stellen van eiser in beroep en bij gebreke dit vrijwillig te doen, eiser zich te horen machtigen er beide verweerders te doen afdrijven door deurwaardersambt; 4) verweerder solidairlijk te horen veroordelen in de kosten; vonnis uitvoerbaar te horen verklaren bij voorraad, spijs alle verhaal en zonder borg; akte te horen verlenen aan eiser dat hij het geding schat op meer dan 5.000 frank om te voldoen aan de wetten op de bevoegdheid en de aanleg;

Aangezien de kwestieuze goederen bij akte verleden voor notaris Eeman, te Lebbeke, optredend in vervanging van notaris Van den Bossche, te Buggenhout, op 2 december 1955 door de consoorten Seghers werden verkocht aan eiser in beroep;

Aangezien het niet betwist wordt dat de beroepen alsdan gezegde goederen in pacht hadden;

Aangezien de voormelde koopakte werd geregistreerd te Dendermonde op 15 december 1955 en overgeschreven ten kantore der grondpanden te Mechelen op 30 december 1955;

Aangezien echter ondertussen eiser in beroep aan beide verweerders bij aangetekend schrijven dd. 19 december 1955, opzeg gaf tegen 25 december 1957, voor eigen gebruik;

Aangezien de eerste beroepene bij aangetekend schrijven op 6 maart 1956, regelmatig en tijdig verzet deed tegen deze opzeg, terwijl tweede beroepene geen verzet deed;

Aangezien de partijen in verzoeningsprocedure kwamen op 3 mei 1955 voor de heer Vrederechter van het kanton Puurs en er alsdan bij ontstentenis van accord een proces-verbaal van niet-verzoening werd opgesteld;

Aangezien de eerste beroepene in zijn aangetekend schrijven van 6 maart 1956 vermeldde dat hij dit verzet deed « omdat de opzegging niet is »;

Aangezien zulk verzet tegen de opzeg geldig is, ook al werd de ingeroepen reden van nietigheid niet nader gespecialiseerd;

Aangezien het hier inderdaad niet gaat om een verzet tegen een bij verstek gewezen vonnis, waarbij de redenen wel moeten omschreven worden, doch om een gewoon verzet tegen een pachtopzegging geregeld door artikel 1775 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd door artikel 14 der wet van 7 juli 1951;

Aangezien eiser in beroep tijdig en regelmatig met beroepen in verzoeningsprocedure kwam en hen dagvaardde;

Aangezien de eerste beroepene geenszins betwist dat op het ogenblik van de opzeg de eigendomsoverdracht tussen de vorige eigenaar en eiser in beroep zou hebben plaats gegrepen, doch aanvoert dat deze eigendomsoverdracht aan hem alsdan nog niet tegenstelbaar was luidens artikel 1 der wet van 16 december 1851, gewijzigd bij artikel 4 der wet van 8 juli 1924, vermits zij nog niet overgeschreven was ten kantore van hypotheekbewaring;

Aangezien om artikel 1 der wet van 16 december 1851, gewijzigd door artikel 4 der wet van 8 juli 1924 te zijnen gunste te kunnen inroepen als derde, men nochtans zelf een tegenover de nieuwe eigenaar tegenstelbaar recht en tegenstelbare titel moet bezitten en

een concurrerend recht op het vervreemde goed moet kunnen inroepen (Verbr., 23-3-1956, J.T. 21-10-1956);

Aangezien de pachter geen reëel recht op het gepachte goed bezit, doch een gewoon vorderingsrecht, zoals duidelijk gewild door de wetgever bij de pachtwetgeving van 7 juli 1951 (Doc. Parl., Chambre, 1947-1948, n° 572, p. 6; Gourdet et Closson, n° 70 en 82);

Aangezien waar het bovendien in casu een pachtovereenkomst betreft waarvan beroepen geen enkel bewijs leveren dat ze vaste datum heeft, ze niet tegenstelbaar is tegenover de nieuwe eigenaar luidens artikel 1743 van het Burgerlijk Wetboek, die nochtans desondanks luidens de pachtwetgeving van 7 juli 1951 slechts in zekere voorwaarden en termijnen opzeg kan geven aan de pachter (Gourdet et Closson, n° 83 en 84, blz. 163 en 164);

Aangezien zulks voor de pachter geen concurrerend recht schept op het onroerend goed zelf dat hij pacht;

Aangezien de opzeg tijdig en regelmatig werd gegeven wegens gegronde redenen en de procedure tot geldigverklaring van de opzeg tijdig en regelmatig werd gedaan;

Aangezien de beschikkingen van de artikelen 3, 24, 34, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken, werden nageleefd;

Om deze redenen :

de Rechtbank, zetelende in graad van hoger beroep; alle verder of tegenstrijdige besluiten verwerpende, ontvangt het beroep en er recht op doende, verklaart het gegrond;

dienvolgens doet het bestreden vonnis te niet en doende wat de eerste Rechter had moeten doen :

1) zegt voor recht dat de opzeg door eiser in beroep gegeven de 19e december 1955, regelmatig, gegrond en ook rechtmatig is; verklaart die opzeg ten aanzien van beide beroepen goed en van waarde;

2) veroordeelt beroepen de twee percelen land ter beschikking te stellen van eiser in beroep, ten laatste 25 december 1957, de pachtovereenkomst dan beëindigd zijnde;

veroordeelt de beroepen de twee percelen tegen gemelde datum te verlaten en ter beschikking van eiser in beroep te stellen; en bij gebreke zulks vrijwillig te doen, machtigt de eiser in beroep er beide beroepen te doen afdrijven door deurwaardersambt; Veroordeelt de beroepen tot de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e Kamer. — 8 november 1956.

Voorzitter : M. De Necker.

Rechters : M.M. Moerenhout en Vandevijver.

Advocaten : Mrs Delobel, Van Moerkercke en Pollefeys.

Procesrecht. — Schorsing van de vordering voor de burgerlijke rechter, hangende de strafvordering. — Strekking van art. 4 Sv. — Vereisten voor de toepasselijkheid daarvan.

Art. 4 Sv. heeft ten doel tegenstrijdigheid tussen vonnissen te voorkomen, terwijl de definitieve uitspraak in strafzaken « erga omnes » werkt en de openbare orde betreft.

Partijen mogen niet van deze regel afstand doen en de burgerlijke rechter moet hem ambtshalve toepassen.

De toepassing van de regel veronderstelt echter het gelijktijdig bestaan van beide vorderingen.

Beide vorderingen moeten voor Belgische rechtsmachten hangende zijn en in hetzelfde feit hun oorsprong vinden.

De bepaling van art. 4 Sv. strekt slechts om te beletten, dat de burgerlijke rechter een vonnis ten gronde zou wijzen, zo lang niet definitief uitspraak is gedaan op de strafvordering.

Malfait en Vergote.

Overwegende dat de vordering strekt tot het horen zeggen voor recht dat de aanrijding van 3 september 1955, te Aarsele, tussen de personenwagen van Herman Bruwaert, wijlen echtgenoot van eiseres, en de vrachtwagen toebehorende aan Vergote Lucien, tweede verweerder, en gestuurd door Vergote Lucien, eerste verweerder, en waarbij Herman Bruwaert bezweken is, te wijten is aan de fout of onvoorzichtigheid van Vergote Lucien en dienvolgens tot de betaling van 400.000 frank voor stoffelijke schade en 160.000 frank voor zedelijke schade;

Overwegende dat tengevolge van dit ongeval, een onderzoek werd ingesteld en op 3 december 1955, de verzending van Vergote Lucien naar de correctionele rechtbank, door het Openbaar Ministerie gevorderd werd, van de Raadkamer;

Dat echter tot nu toe niet definitief over de beëindiging gevonnist werd;

Overwegende dat luidens artikel 4 Wetboek van Strafrechtspleging, de burgerlijke vordering in herstel der schade, spruitend uit een misdrijf en ingeleid vóór de burgerlijke rechter, geschorst wordt, zolang geen uitspraak wordt gedaan op de openbare vordering, ingesteld vóór of tijdens de burgerlijke actie;

Overwegende dat deze regel ingesteld is ten einde tegenstrijdigheid van vonnissen te vermijden, dan wanneer de definitieve uitspraak in strafzaken «erga omnis» tegenstelbaar is, de openbare orde aanbelangt, daar zij hoofdzakelijk in het openbaar belang zijnde, een gezonde rechtsbedeling beoogt; (Braas : Instruction Criminelle, bl. 78; Nouvelles : Procéd. pénale : T. I, bl. 184; Verbr. Fr. 7 mei 1851; D. P. 1851, I, bl. 150);

Dat de partijen eraan niet mogen verzaken en de burgerlijke rechter deze regel zelfs ambtshalve moet toepassen; (Braas : Instr. Crim. bl. 78);

Overwegende echter dat haar toepassing het gelijktijdig bestaan veronderstelt van beide vorderingen; (Verbr. 13 Febr. 1913, Pas. 1913, I, bl. 106);

Dat beide vorderingen hangend moeten zijn vóór Belgische rechtsmachten; (Beroep Brussel, 29 oct. 1926, B. J. 1927, bl. 57) en hun oorsprong moeten vinden in hetzelfde feit;

Overwegende dat de beschikking van artikel 4 W. S. Rechtsgeding alleenlijk een beletsel is tot het vellen door de burgerlijke Rechter van een vonnis ten gronde, zolang definitief geen uitspraak werd gedaan op de strafvordering; (Nouvelles : Procéd. Pénale : T.I, 1, bl. 184);

Overwegende dat ter zake strafvordering en burgerlijke vordering hun oorsprong vinden in hetzelfde feit, zijnde de foutieve of onvoorzichtige daad van verweerder Vergote Lucien, oorzaak van de aanrijding, met dodelijk gevolg, van 3 september 1955, rond 20,30 uur;

Overwegende dat de strafvordering moet aangezien worden als ingeleid zijnde door de vordering dd. 3 september 1955, van Substituut-Procureur des Konings Dezegher, aan de Onderzoeksrechter, ten einde

instellen van een onderzoek en de afstapping van Onderzoeksrechter G. De Witte, van zelfde dag;

Overwegende dat de burgerlijke vordering ingeleid werd op 24 juli 1956;

Overwegende dat de voorwaarden tot de toepassing van artikel 4 W. Strafrechtspleging, vervuld zijn;

Dat de rechtbank derhalve ambtshalve de uitspraak over het haar voorgelegd geding hoeft te schorsen tot na definitieve uitspraak van de rechtsmacht in strafzaken;

Dat inderdaad partijen akkoord gaan nopens de zuivere materialiteit der feiten en hun geschil maar bestaat in hun uitleg in verband met de aansprakelijkheid;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Schorst de uitspraak nopens de grond der zaak tot na het definitief beslechten van de strafzaak;

Kosten voorbehouden.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE VEURNE

2 april 1957

Alleen rechtsprekend rechter : M. Van Acker

O.M. : M. Heyvaert

Advocaten : Mrs Orban en Debra

Stedebouw. — Herstel van de inbreuk.

De rechter dient alleen het herstel uit te spreken in de mate dat er schade is, in zover het machtigingsbesluit niet werd gevolgd (art. 27, wetsbesluit van 2 december 1946).

O.M. en Belgische Staat (Ministerie van Openbare werken) t/ Brysse

Verdacht van : te De Panne, tussen 5 Maart 1956 en 3 mei 1956 :

A) Bij inbreuk op artikels 1, 18, 27 en 30 van de Besluitwet van 2 december 1946, op het grondgebied van de gemeente De Panne, omschreven door het Besluit van de Regent dd. 1 februari 1945, waarbij tot het opmaken van een algemeen of bijzonder plan van aanleg wordt besloten, na de openbaarmaking van dit besluit in het Belgisch Staatsblad dd. 19-20 februari 1945, gebouwd te hebben zonder voorafgaande geschreven en uitdrukkelijke toelating van de Minister van Openbare Werken, of van zijn afgevaardigde;

B) Met samenhang : In overtreding met artikels 36, 103 en 104 van het gemeentelijke bouwreglement van De Panne, dd. 21 maart 1924, gewijzigd op 9 okt. 1931, windschermen te hebben geplaatst, hoger dan 2,50 meter;

Overwegende dat de overtreding samenhangend is met het wanbedrijf; dat de Rechtbank dus bevoegd is om over de overtreding te oordelen;

Overwegende dat de plaatsing van de windschermen, die aan de grondslag ligt van de vervolging, voltooid was op 3 mei 1956;

Overwegende dat tussen 8 mei 1956 en 9 december 1956 geen eigenlijke onderzoeksverrichtingen noch vervolgingsdaden werden gesteld, die de verjaring hebben gestuit; dat de preventie voorzien sub. litt. B/ van de dagvaarding, een overtreding is, zodat reeds op 9 november 1956 de verjaring was ingetreden;

Overwegende dat de preventie sub. litt. A/, is bewezen; dat verdachte de voorwaarden van het besluit

tot machtiging voor het aanbrengen van kwetstige windschermen niet heeft gevolgd;

En rechtdoende op de besluiten van de burgerlijke partij :

Overwegende dat enkel de hoogte van de windschermen aan de voorschriften van het machtigingsbesluit niet beantwoordt, terwijl de ruimte tussen de beglaasde ramen en de luifel slechts met zeilen mocht dichtgemaakt worden;

Overwegende dat de burgerlijke partij de volledige afbraak vordert van het terras;

Overwegende dat het herstel van de inbreuk voorzien bij artikel 27 van de besluitwet van 2 december 1946, geen straf is, maar een herstel ; dat alle herstel dient te beantwoorden aan de werkelijke schade;

Overwegende dat de interpretatie van dit artikel 27 zoals door de burgerlijke partij vooropgezet, niet kan weerhouden worden;

dat uit de terminologie van artikel 27 niet blijkt dat de rechter verplicht is toe te kennen wat door de Minister van Openbare Werken of zijn afgevaardigde wordt gevraagd;

Overwegende dat de tekst enkel en alleen inhoudt dat de rechter het herstel van de inbreuk uitspreekt, indien het wordt gevraagd en in de mate dat het wordt gevraagd; dat de Franse tekst duidelijk zegt : «dans les limites où elle est demandée» «binnen de perken waarin het wordt gevraagd»; dat de rechter derhalve alleen dan het herstel moet uitspreken wanneer erom verzocht wordt en dat het toegestane herstel binnen de grenzen van het gevraagde dient te blijven; dat hij noch ex officio verplicht is het herstel uit te spreken, noch het herstel dient aan te passen, wanneer de werkelijke schade het gevorderde herstel zou overtreffen;

Overwegende dat het aannemen van de interpretatie door de burgerlijke partij vooropgezet niet alleen tot willekeur kan aanleiding geven, maar tevens zou neerkomen op het toepassen van een bijkomende straf, dan wanneer artikel 27 uitdrukkelijk de term «herstel van de inbreuk» bezigt;

Overwegende dat in casu het herstel niet wordt verwezenlijkt door de ganse afbraak van het terras, maar wel door het terugbrengen van de windschermen op hun voorgeschreven hoogte en door de vervanging van het glaswerk door zeilen tussen de beglaasde ramen en de luifel;

.....

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE AALST

26 maart 1957.

Voorzitter : M. De Schaepdrijver.

Referendaris : M. Van den Bergh.

Advocaten : Mrs De Beuckelaere en De Munter.

1. Bevoegdheid. — Vordering van de verzekerde tegen zijn aansprakelijkheidsverzekeraar. — Dodelijk verkeersongeval.

2. Verzekering. — Beweerde dronkenschap van de verzekerde achter het stuur. — Niet toepasselijkheid van artikel 31 van de wet op de verzekeringen in het algemeen. — Grove schuld in de zin van artikel 16 dezer wet.

1. De Rechtbank van Koophandel is bevoegd kennis te nemen van de vordering tot verhaal van de verzekeringnemer ener aansprakelijkheidsverzekering tegen zijn verzekeraar ter zake van de veroordeling

van de verzekerde tot vergoeding der schade, ontstaan ten gevolge van een door deze laatste veroorzaakt dodelijk verkeersongeval. Daartegen verzet zich niet het laatste lid van artikel 12 (wet van 27 maart 1891) van de wet op de bevoegdheid.

Immers, de onderhavige vordering heeft niet tot voorwerp de vergoeding van de door de dood van het slachtoffer veroorzaakte schade doch het herstel van de in het vermogen van de verzekerde geleden schade. De bevoegdheid wordt bijgevolg beheerst door het gemene recht van artikel 12 1° van de wet op de bevoegdheid.

2. Artikel 31 van de wet op de verzekeringen in het algemeen is niet van toepassing bij dronkenschap van de verzekerde autobestuurder achter het stuur. Die wetsbepaling betreft niet een tijdelijke occasionele verzwaring van het risico zoals dronkenschap.

Het volstaat niet zekere vermoedens in te roepen, die zouden aantonen dat de verzekerde onder invloed van de drank verkeerde om daaruit de toepasselijkheid van artikel 16 van voormelde wet te kunnen concluderen.

Grove schuld in de zin van artikel 16 is die, waarvoor de verzekerde de vooruitzichten van de verzekeraar verschalkt, vooruitzichten die vooral op het toeval gevestigd zijn. De grove schuld van de verzekerde is er een, die aan het toeval een zeer beperkte rol overlaat en aan de wil van de verzekerde een overwegende, bijna uitsluitende rol doet spelen.

De grove schuld is een schuld, die het verzekerde risico verzwart.

Door grove schuld is alleen de schuld bedoeld, die met een opzettelijke daad kan worden gelijkgesteld.

Van Ongeval t/ Groep Josi.

Overwegende dat de eiser, bij overeenkomst n° 280.041 van 15 december 1954, over een periode van 10 jaar, voor een onbeperkt bedrag, zijn burgerlijke verantwoordelijkheid als eigenaar of bestuurder van de Volkswagen B.S. 1954, n° van het chassis 724800, n° van de motor 871553, heeft verzekerd bij verweerster; dat de eiser de 1 januari 1956, rond 3.30 uur 's nachts, de genaamde Van Kerckhove Alfons heeft aangereden en dat deze laatste in deze aanrijding het leven liet; dat, bij vonnis van 26 januari 1956, de rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde de eiser heeft veroordeeld om, bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, onvrijwillig de dood te hebben veroorzaakt van de hogergenoemde Van Kerckhove Alfons en dat, bij vonnis van 19 april 1956, dezelfde rechtbank de eiser heeft veroordeeld om, bij wijze van schadevergoeding, te betalen aan De Prez Clarisse, weduwe Van Kerckhove Alfons, de som van 469.200 frank, met de vergeldingsrente sedert de datum van het ongeval, de gerechtelijke rente sedert 26 januari 1956 en de kosten;

Overwegende dat de eiser voorhoudt dat de verweerster weigert de verzekeringsovereenkomst uit te voeren en hem te dekken voor de schadevergoeding, die hij aan de weduwe Van Kerckhove Alfons verschuldigd is, dat de vordering strekt om de verweerster te doen verwijzen tot volledige, onbeperkte en algehele dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid van de eiser, om ze te doen verwijzen in betaling, voor rekening van de eiser, ener som van 469.200 fr. met de vergeldingsrente aan dame De Prez Clarisse, weduwe Van Kerckhove Alfons, om ze bovendien te doen verwijzen in betaling aan de eiser ener som van 30.000 fr. wegens stoffelijke en zedelijke

schade, dit alles met de gerechtelijke rente en de kosten;

Bevoegdheid :

Overwegende dat de verweerster de onbevoegdheid ratione materiae opwerpt, omdat de vordering verbandt houdt met een ongeval, waarbij lichamelijk letsel werd toegebracht;

Overwegende dat het artikel 2 van het handelswetboek de onderneming van verzekering met premies, zoals de verweerster er een uitbaat, als daad van koophandel aanmerkt; dat het artikel 12-1° der wet op de bevoegdheid bepaalt dat de rechtbanken van Koophandel kennis nemen van de geschillen betreffende de handelingen, die door de wet als daden van koophandel worden aangezien; dat, weliswaar, het laatste lid van dit artikel 12 voorschrijft dat de rechtbanken van Koophandel in geen geval kennis nemen van de geschillen die tot voorwerp hebben het herstel der schade veroorzaakt door de dood van een persoon of door een lichamelijk letsel of een ziekte, doch dat dit lid, in het hier behandeld geval, geen toepassing vindt; dat, inderdaad, het onderhavig geschil niet het herstel der schade veroorzaakt door de dood van Van Kerkhove als voorwerp heeft, herstel dat door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde reeds werd toegekend, doch als voorwerp heeft het herstel, op grond ener verzekeringsovereenkomst, van een schade in het patrimonium van de eiser (Brussel, 13 oktober 1949, J.T. 1949, 654, met onderschrift van René Philips); dat de bevoegdheid bijgevolg niet wordt beheerst door de uitzonderingsbepaling van het laatste lid van het artikel 12, maar door het gemeen recht van artikel 12, 1°, zodat de handelsrechter ratione materiae over de zaak moet kennen;

Grond der zaak :

I. Wat de waarborg verschuldigd door de verweerster betreft :

Overwegende dat de verweerster opwerpt dat de eiser zich onder de invloed van de drank bevond en de aanrijding door zijn grove schuld heeft veroorzaakt, zodat de schade niet te haren laste komt;

Overwegende dat dit middel niet steunen kan op het artikel 31 der wet op de verzekeringen in het algemeen, hetwelk bepaalt dat de verplichtingen van de verzekeraar een einde nemen wanneer een daad van de verzekerde de risico's door het veranderen van een wezenlijke omstandigheid wijzigd of die risico's verzwakt derwijze dat, indien de nieuwe staat van zaken ten tijde van de overeenkomst had bestaan, de verzekeraar de verzekering niet zou hebben aangegaan of slechts daarin onder andere voorwaarden zou hebben toegestemd; dat het artikel 31 een verzekeringsovereenkomst bedoelt, waarbij de toestand waarin de partijen zich bevonden, op het ogenblik van het sluiten der overeenkomst, zodanig gewijzigd is, dat deze overeenkomst kan ontbonden worden, wat uitsluit dat het om een tijdelijke occasionele verzwaring der risico's, zoals de dronkenschap er een zou zijn, zou gaan (Verbr. 22 febr. 1940, Pas. 1940, I, 58);

Overwegende dat het artikel 16 derzelfde wet daarentegen bepaalt dat generlei verlies of schade, veroorzaakt door de (opzettelijke) daad of door de grove schuld van de verzekerde ten laste komt van de verzekeraar en een occasioneel, voorbijgaand feit bedoelt, dat enkel uitwerking heeft op het verlies of op de schade, die veroorzaakt werden (zelfde arrest van Verbreking) dat dit laatste artikel alleen de aandacht moet weerhouden en dat hierna zal onderzocht worden of de voorwaarden, vereist voor zijn toepassing, verenigd zijn;

Overwegende dat de verweerster, die een middel inroept, dat haar zou ontslaan van haar verbintenissen, de last van het bewijs draagt;

Overwegende dat de verweerster niet beweert dat de aanrijding het gevolg was ener opzettelijke daad van de eiser, dat zij bewijzen moet dat de eiser grove schuld heeft gehad die oorzaak is geweest der berokkende schade;

Overwegende dat het niet volstaat zekere vermoedens in te roepen, die zouden aantonen dat de eiser zich onder de invloed van de drank bevond, om daaruit te kunnen concluderen dat het artikel 16 toepassing vindt en dat de eiser niet verzekerd was voor de berokkende schade;

Overwegende dat de verweerster, in de eerste plaats, moet bewijzen dat de eiser grove schuld heeft gehad;

Dat de grove schuld, bedoeld in het artikel 16, deze is waardoor de verzekerde de vooruitzichten van de verzekeraar verschalkt, vooruitzichten die hoofdzakelijk op het toeval gevestigd zijn; dat de grove schuld van de verzekerde een is, die aan het toeval een zeer beperkte rol overlaat en die aan de wil van de verzekerde een overwegende, bijna uitsluitende rol doet spelen (Monette, De Wille en André, I, n° 93, bl. 136, n° 292, bl. 401); dat het Hof van Verbreking aanneemt (Arrest 22 mei 1953, Pas. 1953, I, 735) dat de schuld van de verzekerde, die de verzekeraar ontslaat van de last der schade, een schuld is, die, onder meer, het risico verzekerd door de polis verzwakt en dat, wanneer geconstateerd wordt door de rechter over de grond dat de toestand waarin de bestuurder van een wagen zich bevond « een voldoende plaats overliet voor de voordelige kansen van de verzekeraar » die, trouwens, dergelijke toestand in aanmerking neemt bij de berekening der premie, de schuld van de verzekerde geen verzwaring van het risico, verzekerd door de polis, heeft voor gevolg gehad en geen abnormaal risico uitmaakt;

Overwegende, dat, naast dit objectieve bestanddeel, de grove schuld van het artikel 16 een subjectief bestanddeel eist; dat inderdaad de grove contractuele schuld verschilt van de lichte contractuele schuld, doordat de eerste veronderstelt dat de schuldige de schade heeft beschouwd als zeker of als waarschijnlijk en doordat hij, door de mogelijkheid der schade te aanvaarden, een daad heeft gesteld, die logisch met de opzettelijke schuld (bedrog) moet gelijkgesteld worden (R. Drion in R.G.A.R., n° 5324, 2, III, Monette, De Wille en André I, n° 295, bl. 404); dat het Hof van Verbreking aanneemt (Arrest, 29 jan. 1953, Pas. 1953, I, 416) dat uit de tekst van het artikel 16 en uit de voorbereidende werken blijkt dat de wetgever, in de behandelde stof, door grove schuld enkel de schuld heeft bedoeld, die met een opzettelijke daad kan gelijkgesteld worden, en dat de rechter over de grond, die aanneemt dat slechts grove schuld bestaat wanneer de schuldige zich bewust was of bewust moest zijn van de verzwaring der verzekerde risico's welke ze meebracht, het artikel 16 niet schendt;

Overwegende dat uit het strafdosier blijkt dat de eiser daags voor Nieuwjaar, tot 17 uur gewerkt heeft; dat hij daarna, rond 17.30 uur, te Quenast één glas bier gedronken heeft, dat hij vanaf 18.30 uur te Parike vier exports en vanaf 20.30 uur te Everbeek 2 of 3 glazen bier gedronken heeft, dat hij rond 21.30 uur te Nederbrakel twee exports gedronken heeft, dat hij te 23 uur bij een vriend te Sint-Maria-Oudenhove heeft gegeten en twee exports en twee druppels cognac heeft gedronken, dat hij vanaf 1 uur limonade heeft gedronken; dat het ongeluk gebeurd is rond 3.30 uur; dat hij zich niet bekommerd heeft om het slachtoffer en doorgereden is, dat hij rond 4 uur is

thuisgekomen en onmiddellijk naar bed is gegaan om te slapen tot 14 uur, dat hij rond 16 uur het ongeval bij de rijkswacht heeft aangegeven;

Overwegende dat R. Drion, in de geciteerde studie, terecht doet opmerken dat de dronkenschap afhangt van verscheidene en complexe gegevens, zoals het fysiologisch gestel, de gezondheidstoestand of de vermoeidheid, de climatorische voorwaarden, de drankgewoonte;

Overwegende dat noch het bloed, noch de urine van de eiser konden onderzocht worden, vermits hij doorgereden is na het ongeval te hebben veroorzaakt; dat al de getuigen het eens zijn om te verklaren dat de eiser geen uiterlijke tekenen van dronkenschap vertoonde, dat de aanrijding zelf geen dronken toestand verraaft, vermits de heer Ingenieur Tuypens, aangesteld als deskundige door de heer onderzoeksrechter, als mogelijke verklaring van het ongeval de omstandigheid aangeeft dat het betonnen baanvak 1 à 2 cm hoger ligt dan de gekalseide verbreding en het fietspad waardoor een afzwenking naar rechts mogelijk was, dat de deskundige bovendien heeft geconstateerd dat na de afzwenking naar rechts de eiser is doorgereden evenmin de dronkenschap bewijst, vermits zij het gevolg kan geweest zijn van paniekstemming, waartoe het feit dat de drie personen, die het slachtoffer vergezelden, verkleed waren voor het vieren van nieuwjaarsavond; dat de eiser niet vervolgd is geweest om in dronken toestand een wagen te hebben bestuurd;

Overwegende dat de verweerster niet bewezen heeft dat de eiser zich in dronken toestand bevond; dat zij noch min bewezen heeft dat de eiser zich in zulk een toestand bevond dat «geen plaats meer overbleef voor de voordelige kansen van de verzekeraar en dat met dergelijke toestand geen rekening was gehouden bij het berekenen der premien, dat zij ook niet bewezen heeft dat «de eiser zich bewust was of bewust moest zijn van een toestand die een grote kontraktuele schuld zou uitgemaakt hebben», dat zij eindelijk niet bewezen heeft dat een oorzakelijk verband bestaat tussen de voorgewende toestand en het ongeval;

Overwegende dat de verweerster, bijgevolg, op grond der polis, waarborg verschuldigd is aan de eiser (Verg. Rb. Luik, 10 febr. 1950, J.T. 1950, 191; Hrb. Kortrijk, 7 nov. 1953, R.W. 1954-1955, 675; Gent, 26 nov. 1955, R.W. 1955-56, 1754; Luik, 29 febr. 1956, J.T. 1956, 688);

II. Wat de schadevergoeding betreft :

Overwegende dat de verweerster, alleszins door de dagvaarding van 17 mei 1956, in gebreke werd gesteld van haar verbintenis de eisen te waarborgen uit te voeren; dat zij op grond van artikel 1147 B.W. aansprakelijk is voor schadevergoeding, daar de vertraging het gevolg niet is van een vreemde oorzaak;

Overwegende dat de eiser bewijst dat beslag werd gelegd op zijn auto; dat hij ook schade heeft geleden door verplicht te worden een geding in te stellen; dat deze omstandigheden echter niet bewijzen dat de geleden schade de som van 30.000 frank bedraagt, die door hem wordt gevorderd; dat hij een omstandige staat, met bewijzen, zijner schade dient voor te leggen, met inachtneming der voorschriften van de artikelen 1149 en volgende B.W.;

Overwegende dat voor het opstellen van alle akten van rechtspleging artikelen 2, 34, 36 en 37 der wet van 15 juli 1935 werden toegepast;

Om die redenen :

De Rechtbank,

Alle tegenstrijdige en meeromvattende conclusies verwerpende, verklaart zich bevoegd ratione materiae, vommisende over de grond der zaak :

I. Verwijst de verweerster tot volledige, onbeperkte en algehele dekking der burgerlijke aansprakelijkheid van de verweerder tegenover De Prez Clarisse; verwijst haar om in de plaats en voor rekening van de eiser te betalen aan De Prez Clarisse de som van 469.200 fr. met de vergeldingsrente sedert 1 januari 1956 en de gerechtelijke rente sedert 26 januari 1956;

II. Alvorens nopens de gevorderde schadevergoeding te vonnissen, beveelt aan de eiser een omstandige staat, met bewijzen, der schade welke de vertraging in de uitvoering harer verbintenis door de verweerster hem heeft berokkend, voor te leggen, met inachtneming der voorschriften van de artikelen 1149 en volg. B.W.; stelt dag hiervoor op de zitting van 30 april aanstaande, houdt de kosten, die op de vordering in schadevergoeding nog zullen gemaakt worden aan; verwijst de verweerster in de overige

ARBEIDSGERECHT VAN BEROEP TE ANTWERPEN

12 december 1955.

Advocaten : Mrs Stas en Beelen.

Verjaring. — Verjaring van de strafvordering en van de burgerlijke vordering, die voortspruiten uit een overtreding van de bepalingen der wet van 14 juni 1921.

Krachtens art. 25 van de wet van 14 juni 1921 verjaart de strafvordering, die voortspruit uit een overtreding van de bepalingen dezer wet, na een vol jaar, te rekenen van de dag, waarop de overtreding gepleegd is.

De burgerlijke vordering, die voortspruit uit de bepalingen van de wet van 14 juni 1921 verjaart terzelfdertijd als de strafvordering.

N.M.B.S. t/ Robben.

Gezien het beroep, op 1-7-55 ingesteld door Mr Stas, advocaat te Tongeren, volmachtdrager van en namens Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Brussel, Leuvenseweg 17, tegen een tegensprekelijk vonnis van het Arbeidsgerecht van Hasselt, kamer voor bedienden, de dato 6-6-1953, waarbij deze Raad de N.M.B.S. veroordeelt te betalen aan legger, Robben L.F., opsteller der N.M.B.S., wonende te Tongeren, Pickelpoel, 25, de som van fr. 6.027 vermeerderd met de gerechtelijke intresten en de kosten;

Overwegende dat het beroep tijdig ingeleid en regelmatig naar de vorm ontvankelijk is;

Overwegende dat appellante de verjaring van de eis inroept; dat de feiten welke tot grondslag dienen van de oorspronkelijke vordering gebeurden gedurende de periode Mei-December 1950; dat de eerste daad van de onderbreking der verjaring is de oproeping in verzoening in 1954;

Overwegende dat krachtens artikel 25 der wet van 14-6-21 de openbare vordering die voortspruit uit een overtreding der beschikkingen van deze wet, verjaart na een vol jaar te rekenen van de dag waarop de overtreding geschiedde.

Overwegende dat de burgerlijke vordering die voortspruit uit de beschikkingen der wet van 14-6-21 verjaart terzelfdertijd als de openbare vordering;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde dienvolgens verjaard is en het vonnis a quo dient vernietigd.

Om deze redenen.

het Arbeidsgerechtigdheid van Beroep voor de provincies Antwerpen en Limburg, Kamer voor Bedienden, alle andere en strijdige besluiten verwerpend, verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond vernietigt het vonnis a quo en doende wat de eerste rechter had moeten doen verklaart verjaard de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde, verklaart zich onbevoegd om te beslissen over deze eis, verwijst geïntimeerde in de kosten der beide gedingen.

BOEKBESPREKING

Jacques Robert. — *Les violations de la liberté individuelle commises par l'administration (Le problème des responsabilités)*. — Préface de M. Marcel Waline. — Bibliothèque de droit public sous la direction de Marcel Waline. Tome I. — Paris, Libr. gén. de droit et de jurispr., 1956, 328 p.

Slechts sedert het vorige jaar heeft nieuwe « Bibliothèque de droit public » onder de leiding van Prof. Marcel Waline een aanvang genomen en thans zijn er reeds in deze merkwaardige serie 13 boekdelen verschenen, die allen van grote betekenis zijn op het gebied van het Frans staats- en administratief recht en waartussen er zelfs enkele voorkomen die op dit terrein werkelijke standaardwerken zullen blijven. Wanneer meerdere van deze werken enkel meer in het bijzonder de specialisten van het administratief recht aanbelangen, is het eerste boekdeel van de reeks, de studie van Jacques Robert over « Les violations de la liberté individuelle commises par l'administration » van meer algemene aard en verdient zij ten volle de aandacht van de Belgische juristen in het algemeen.

Inderdaad, het boek van Jacques Robert is uitgewerkt in een zeer breed kader en het bespreekt niet alleen de schendingen van het vrijheidsbeginsel gepleegd door de administratie, doch in meer algemene zin alle hoegenaamde schendingen van de persoonlijke vrijheid, of ze nu gepleegd worden door de wetgevende, de rechterlijke of de uitvoerende macht. Juist deze algemeenheid van het onderwerp maakt het boek zo belangrijk.

Zoals Prof. Waline het in zijn voorwoord doet opmerken, bevindt men zich sedert de tweede wereldoorlog, wat betreft de eerbied voor de persoonlijke vrijheid, in een toestand die vóór 1939 in Frankrijk — en wij mogen er aan toevoegen in België — ondenkbaar was. Reeds in 1938 was in Frankrijk, in verband met de Spaanse burgeroorlog, het stelsel van de administratieve hechtenis ingevoerd geworden. Gedurende het regime van Vichy heeft zich dit stelsel nog in belangrijke mate uitgebreid. Het heeft aanleiding gegeven tot de ergste aantastingen van de vrijheid en zelfs van het leven. Prof. Waline acht het onbegrijpelijk hoe degenen die tijdens de bezettingsjaren met inzet van hun leven gestreden hebben om deze misbruiken te keer te gaan, na de bevrijding volkomen dezelfde methoden hebben toegepast en zich aan dezelfde miskening van de persoonlijke vrijheid hebben schuldig gemaakt. En het ergst van al is, volgens de inleider, het feit dat deze misbruiken gedekt zijn geworden door wetgevende decreten en door gerechtelijke beslissingen.

Het loonde dan ook ten volle de moeite de poging te wagen die Jacques Robert heeft ondernomen een uitgebreide inventaris op te stellen van alle aantastingen der individuele vrijheid die zich in de laatste tijd hebben voorgedaan en de middelen na te gaan die hieraan kunnen verhelpen.

Zeer belangrijk in het boek is het voorafgaandelijk hoofdstuk waarin de auteur getracht heeft het vrijheidsbegrip nauwkeurig te omschrijven. Tussen de verknechting van het individu aan het algemeen belang en de al te ongebreidelde vrijheid die ontaardt in anarchie, bestaat de werkelijke vrijheid enkel in een zeer subtiel evenwicht dat het individu onderwerpt aan normen, doch enkel en alleen in die mate waarin het hem mogelijk is mede te werken aan de wilsuiting aan dewelke hij zal dienen te gehoorzamen.

Deze vrijheid, dit moeilijk te verwezenlijken evenwicht, dat doorheen de geschiedenis onderhevig is aan voortdurende schommelingen, moet om ten volle tot gelding te komen, kunnen steunen op drie peilers: op een filosofie, op een gunstig politiek regime en ten slotte op ernstige waarborgen.

Wat de filosofische grondslag betreft heeft het christianisme de gedachte doen zegevieren van de individuele waarde tegenover het antiek bijgeloof dat van de staat een afgod maakte aan dewelke de levende krachten van de natie werden opgeofferd. Wat het politiek regime aangaat is het de democratie die het meest de liberalistische gedachte bevordert, die de eeuwige strijd voert van de onderdanen tegen de machtsmisbruiken der heersers en die de vereiste sfeer van optimisme schept waarbinnen enkel de vrijheid kan leven en bloeien. Ten slotte zijn de vereiste waarborgen tot bescherming van het vrijheidsbegrip te vinden in het beginsel der legaliteit, in de scheiding der machten, begrepen als een gelijkheid in gezag van de verschillende organen van de staat en in een strenge controle van elk der drie machten: de wetgevende macht door een goed georganiseerd verhaal wegens machtsoverschrijding en een ernstige sanctie op de aansprakelijkheid van de staat; de wetgevende macht door de toetsing van de grondwettigheid der wetten en uiteindelijk de rechterlijke macht, door een diepgaande hervorming van onze strafrechtspleging, een sterkere waarborg voor de onafhankelijkheid van de magistratuur en een persoonlijke verantwoordelijkheid van de rechter wegens onbedachte en ongerechtvaardigde aanhoudingen.

Zoals Jacques Robert het in het eerste hoofdstuk van zijn boek levendig en boeiend beschrijft heeft de persoonlijke vrijheid doorheen de geschiedenis een lange lijdensweg afgelegd, van in het ancien régime, doorheen de revolutionaire periode en de verschillende vrijheidskampen na de restauratie, tot ze uiteindelijk gedurende de derde republiek een tijdelijke heropleving heeft gekend; doch erger dan ooit is onder het regime van Vichy en het regime dat onmiddellijk op de bevrijding is gevolgd de persoonlijke vrijheid verguisd en miskend geworden.

In het eerste gedeelte van het boek, dat op de historische uiteenzetting volgt, onderzoekt de auteur dan welke vormen deze miskening van het beginsel der persoonlijke vrijheid heeft aangenomen. De wetgever heeft het beginsel miskend van de legaliteit der misdrijven en der straffen, van de niet-terugwerkende kracht der wetten; van de onafhankelijkheid der rechterlijke macht en van de regelen ener strafprocedure waardoor de persoonlijke vrijheid wordt gewaarborgd. Dezelfde miskening legt de auteur ten laste van de rechterlijke macht en hij geeft overvloedige voorbeelden van onrechtmatige arrestaties, van misbruiken tijdens de gerechtelijke instructie, van geduld en zelfs aangemoedigd misbruik vanwege de ondergeschikte politiemachten en van partijdigheid bij de behandeling der grote criminaliteit voor de assisenhoven. Ten slotte heeft ook de administratie zich op de ergste wijze te buiten gegaan aan machtsmisbruik, door administratieve interneringen en uitdrijvingen.

door opsluiting van zogezegd abnormalen en zoveel andere machtsmisbruiken meer.

Op het einde van het eerste deel zoekt de schrijver dan welke gegevens de wet ons aan de hand doet om de daad te bepalen die de individuele vrijheid heeft aangetast en de agent te ontdekken die wegens deze misbruiken aansprakelijk kan gesteld worden. Wie is aansprakelijk en voor welke rechtsmacht zal het mogelijk zijn het onrecht te doen herstellen? Deze beide vragen zullen het voorwerp uitmaken van de twee laatste gedeelten van het boek.

De aansprakelijkheid wegens aantasting van de persoonlijke vrijheid kan persoonlijk of collectief zijn, de agent zelf ofwel de staat kan ter verantwoording geroepen worden.

In een grondig onderzoek gaat schrijver na wat er in de wettelijke bepalingen te vinden is op het gebied van de algemene of de bijzondere aansprakelijkheid van de openbare agenten, doch hij doet tevens uitschijnen wat al hinderpalen er in de wetgeving en in de rechtspraak worden opgestapeld tegen een ernstige doorvoering van het beginsel der verantwoordelijkheid. En hij komt dan ook tot het besluit dat een onderzoek van de werkelijkheid leidt tot wat hij noemt «l'illusion d'une mise en œuvre réelle». Met talrijke voorbeelden toont Jacques Robert aan, dat ook op het gebied van de disciplinaire sanctie, zowel ten opzichte van de administratieve als van de rechterlijke macht, er van de bescherming der persoonlijke vrijheid weinig terecht komt. Ook wat de burgerlijke verantwoordelijkheid betreft is het verhaal op de rechter (prise à partie) of de persoonlijke actie tegen een ambtenaar in de praktijk meestal tot mislukking gedoemd.

Blijft dan de aansprakelijkheid van het collectieve lichaam van de staat.

Wat de handelingen betreft van de gerechtelijke diensten loopt men aan tegen wat de auteur noemt «le mur jurisprudentiel de l'irresponsabilité» zonder dat nochtans enige wet deze uitsluiting van aansprakelijkheid voorziet. Alle middelen die men zou kunnen aanwenden om de gerechtelijke diensten verantwoordelijk te stellen in gevallen van ernstige aantasting der persoonlijke vrijheid worden door schrijver opgespoord en telkens blijkt het op welke gemakkelijke wijze aan deze aansprakelijkheid kan ontsnapt worden. Zelfs de wet van 8 juni 1895 betreffende het toekennen van schadevergoeding wegens gerechtelijke dwalingen geeft in de praktijk volstrekt onbevredigende uitslagen. En wat betreft de wet van 7 februari 1933 aangaande de verantwoordelijkheid van de magistraten voor zware beroepsfout is het praktisch haast niet mogelijk gebleken de zware beroepsfout te omschrijven en een onderscheid te maken tussen de persoonlijke aansprakelijkheid en deze wegens de uitgeoefende functie.

Welk is nu de toestand op het gebied van de aansprakelijkheid van de staat?

Schrijver overloopt hier heel de rechtspraak die tot stand is gekomen in verband met de willekeurige aantastingen der persoonlijke vrijheid, die geschied zijn na de bevrijding en tracht deze rechtspraak in vaste categorieën in te delen. Het is wel de eerste maal dat dit overzicht en deze indeling uitgewerkt zijn geworden. De principes die in enkele van de meest belangrijke arresten van de Raad van State zijn vastgelegd, worden door de auteur ontleend en besproken en hij gaat ook de invloed na van het «idée de nécessité» en van het begrip «oorlogsfeit». Uit dit overzicht blijkt het wel dat, al blijven ten gevolge van allerlei beperkingen talrijke gevallen zonder bescherming, de Franse Conseil d'Etat toch een zeer ernstige inspanning gedaan heeft om in sommige zeer moeilijke

omstandigheden de persoonlijke vrijheid van de wettelijke bescherming te laten genieten.

Het laatste deel van het boek is gewijd aan het voor Frankrijk zo gewichtige vraagstuk van de bevoegdheid der rechtsmacht die zal te oordelen hebben over het herstel van schade geleden door slachtoffers van onrechtmatige schending hunner persoonlijke vrijheid. Het was een klassieke regel in de Franse rechtspleging dat in geval van aantasting der persoonlijke vrijheid of van het plegen van feitelijkheden niet de administratieve rechtsmacht, doch wel de gewone rechtbanken bevoegd waren om de schade te vergoeden. In de laatste tijd heeft de Raad van State dit beginsel niet gehandhaafd en in het befaamd arrest Alexis en Wolf van 7 november 1947 is aanvaard geworden dat ook de administratieve rechtsmacht over een vraag tot vergoeding wegens schending der persoonlijke vrijheid mag oordelen. Er bestaat aldus een dubbele mogelijkheid van verhaal.

Dit arrest heeft aanleiding gegeven tot zeer uitvoerige besprekingen in de rechtsleer, die door de auteur worden samengevat en beoordeeld. Er is in de strekking van de Conseil d'Etat, welke in dit arrest tot uiting komt, in elk geval wederom een poging te zien om slachtoffers van onrechtmatigheden vlugger en gemakkelijker de vergoeding voor de geleden schade te bezorgen.

Een zeer uitvoerige bibliographie sluit het boek af.

Buiten de merkwaardige juridische uiteenzettingen bevat het boek een overzicht van onwettelijkheden en onrechtmatigheden die in de laatste jaren gepleegd werden en die werkelijk verbijsterend zijn, wanneer men er de globale inventaris van opgemaakt ziet. De oorlogsomstandigheden hebben zozeer de geesten vervormd dat vele van de ergste schendingen der persoonlijke vrijheid als een normale gebeurtenis worden beschouwd. De auteur komt dan ook tot het besluit dat de rechtsmiddelen die aangewend zijn geworden om aan dit euvel te verhelpen verre van toereikend zijn gebleken en dat enkel de wijziging van de mentaliteit van de mens en een opvoeding in een sfeer van volstrekte eerbied voor het vrijheidsprincipe de zekerste waarborg is om de bestaande toestanden te wijzigen.

Het boek van Jacques Robert zal elk jurist, die het leest, het grootste belang inboezemen, doch het is vooral een boek dat elke advocaat, die van nature uit een hartstochtelijk verdediger is van de persoonlijke vrijheid, deugd aan het hart zal doen.

René Victor

TAALKUNDIGE KRONIEK

We kunnen gerust zeggen dat er in het Noorden een gevestigde eenheid bestaat in het woordgebruik.

K. De Busschere en
M. Van Elslande (1).

ZET DE PUNTJES OP DE P's

Mr.

De volgende fouten dienen we beslist te vermijden:
Mr Van de R. t/R.

Antwoord van Mr V.

Rede uitgesproken door Mr K.

Bij verkorting van Meester, Mr., plaatsen wij één punt (*).

Afgezien van internationaal vastgestelde en in Nederland en België geldende aanduidingen en symbolen van namen, van maten en gewichten als *km*, *kg*, *kWh*, *i*, wordt achter elk verkort woord een punt geschreven: *Prof.*, *Dr.*, *a.h.w.*, enz (2).

Te recht en terecht.

We spellen te recht (in twee woorden) en terecht (in één woord).

Te recht.

Terecht hebt u er op gewezen dat het vraagstuk bij ons reeds actueel is.

Hij aanzag (lees: *beschouwde*) terecht oprechtheid als een uiting van onafhankelijkheid.

De advocaat, zegt men terecht, is de eerste rechter over de zaak.

Te recht (in twee woorden) betekent: met reden. In al die aanhalingen past enkel het bijwoord **te recht**. Dat heeft hij te recht of ten onrechte volgehouden (3).

Terecht.

Het boek is terecht.

De verdwaalde reiziger is thans terecht.

Terecht (in één woord) betekent: **niet meer zoek, op de rechte plaats.**

Zeggen van.

Laat ons thans een woord zeggen over de bestaande wetgeving.

In het Nederlands heeft het werkwoord zeggen VAN als vast voorzetsel. We *zeggen iets van iemand* of *iets*.

Wat zegt ge er van? (oordelen).

Wat zegt het H. Schrift daarvan? (vermelden) — Van Dale.

Wat zegt u van dat geval? (Wat dunkt u?).

Ik weet niet wat ik daarvan zeggen moet (geloven).

Wat zegt de wet daarvan? (wat staat daarvan in de wet?) — Kuypers.

Laten we (niet: laat ons) thans een woord zeggen van de bestaande wetgeving.

Een Zuidnederlandse uitdrukking.

Eerst en vooral zal de invoer van energie enorme uitgaven in vreemde deviezen medebrengen.

Eerst en vooral is een zeer gebruikelijke Zuidnederlandse zegswijze. We vervangen ze altijd door: **allereerst of in de eerste plaats**.

Allereerst of in de eerste plaats zal de invoer van energie enorme uitgaven in vreemde deviezen medebrengen.

Over medebrengen (lees: meebrengen) en medebrenging handelen we in het volgend artikeltje.

Albert Blontrock.

(1) K. De Busschere en M. Van Elslande: « Het A.B.N. in de Lagere en de Middelbare School. — Brussel, 1955, blz. 44.

(2) Woordenlijst van de Nederlandse Taal. — 's Gravenhage 1954, blz. XXXIX.

(3) Const. H. Peeters, Nederlandse Taalgids. — Antwerpen, 1934, blz. 443.

MEDEDELINGEN**Een interessant initiatief van de Sint-Ignatius-Handelshogeschool te Antwerpen.**

Wij vernemen, dat bij de S'nt Ignatius Handelshogeschool te Antwerpen onlangs nieuwe cursussen werden ingericht, resp. reeds bestaande cursussen anders werden gegroepeerd met het oog op het verlenen van de graad van « gediplomeerde in het Zee- en Binnenscheepvaartrecht van de Sint-Ignatius-Handelshogeschool ».

In het raam van een steeds verder gaande uitbreiding en specialisatie van het hoger onderwijs en van een steeds grotere ontwikkeling van Antwerpen tot belangrijk universitair centrum is dit initiatief ten eerste toe te juichen.

Blijkens de ons verstrekte inlichtingen wordt het diploma in het zee- en binnenscheepvaartrecht alleen toegekend aan doctors in de rechten, licentiaten in de handelswetenschappen, kapiteins ter lange omvaart

en aan houders van gelijkwaardig te achten diploma's. Het examen bestaat uit één enkele proef of uit twee proeven naar keuze van de recipiendaris. Het diploma wordt ten vroegste één jaar na het bekomen van de graad van doctor in de rechten of van licentiaat in de handelswetenschappen uitgereikt.

De volgende cursussen worden gedoceerd:

	Aantal semester-U.
Algemeen zeerecht en gemene averij (M. Voet)	3
Internationaal zeerecht (M. van der Mensbrugghe)	1
Internationaal binnenscheepvaartrecht (M. Quanjard)	1
Nationaal binnenscheepvaartrecht (M. Tricot)	1
Zeeverzekeringen (M. Voet)	1
Havenconomie en Belgische koopvaardij (P. Baudez)	2
Verzendingen over zee (M. Ocket)	2
Rederijen en scheepsexploitatie (M. Van Geertruyen)	2
Techniek van het schip (T'en voordrachten)	

De toekenning van deze graad veronderstelt, buiten het bijwonen van de cursussen, het opstellen en verdedigen van een verhandeling over een onderwerp van zee- of binnenscheepvaartrecht.

Het programma van het diploma in het zee- en binnenscheepvaartrecht kan geheel of ten dele gecombineerd worden met dat van de tweede licentie in de handels- en maritieme wetenschappen, met dit voorbehoud nochtans, dat de verhandeling slechts na het bekomen van de graad van licentiaat voorgelegd mag worden.

De studenten kunnen vrijgesteld worden van de cursussen die zij gedurende hun voorgaande studiën gevolgd zouden hebben.

Voor verdere inlichtingen kan men zich wenden tot de directie van de Sint-Ignatius-Handelshogeschool, Prinsstraat 13, Antwerpen (telefoon: 32.18.60).

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen Fiscaal Tijdschrift: n° 2 - oktober 1957: J. Leysen, Geschiedenis der belastingen in onze gewesten. — A. Tiberghien, Het Wener IFA-Kongres 1957.

Rechtsgeleerd Magazijn Themis: afl. 5 - 1957: Dr C. Bronkhorst, Recht doen aan de medemens. — Mr K. de Vries, De middeleeuwse stad als defensie-gemeenschap.

Tijdschrift van de Vrederechters: n° 10 - oktober '57 Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad: afl. 38 - 9 november 1957: Mr P. J. G. Kapteyn, De politieke instellingen van de Europese Economische Gemeenschap (I). — Prof. Mr G. E. Langemijer, Het afscheid van Jhr Mr Dr L. H. K. C. van Asch van Wijck. — Prof. Mr J. M. van Bemmelen, Vergadering van het Psychiatrisch Juridisch Gezelschap op 19 oktober 1957. — Mr W. S. A. N. Gorter, Conductio indebiti en art. 7 der Invorderingswet. — Mr J. C. Coebergh, Nogmaals, Artikel 276 lid 4 B.W. — Mr H. Schadee, Latijn.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie: n° 4512 - 9 november 1957:

Mr M. G. de Baat, Verdrag nopens de op de internationale koop van roerende lichamelijke zaken toepasselijke wet. — W. Heuff, Tijdstip voor bepaling van waarde en omvang van de vermogens bij het deelgenootschap.